

Argia Sariak 2015

Anita Lopepe (EHBai):

"Euskal Herrian
errealitate ezberdinak
daudela erratea ez da
tabua jada"

Oskar Alegria:

"Zinemaren
historia guzia
Euskal Herritik
atera gabe
segi daiteke"

Errudun sentitzen diren
amen belaunaldia

2014 urteko euskal kulturaren urtekaria

- Urteko kronika: Demokrazia linguistikoa eztulka
- Kulturaren esparru bakoitzean jazotakoak, sailez sail
- Azken hilabeteetako adierazpenik esanguratsuenak
- Kulturaren tendentzia izaten ari diren gertakarien prospektibak
- Datu eta estatistika interesgarriak
- Bukaeran, gida praktikoa, kultur jardueretako pertsona eta taldeekin harremanetan jartzeko kontaktu bideekin

ESKURA EZAZU!

☎ 943 371 545 · argia.eus/denda · denda@argia.eus

Azaleko irudia:
JOSEBA LARRATXE
Azala: ANTZA
KOMUNIKAZIO GRAFIKOA

ARGIAko edukiak kopiatu, moldatu, zabaldu eta argitara ditzakezu, gure egilek aitortu eta baldintza beretan eginez gero.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Bego Zuza. Zuzendaria: Estitxu Eizagirre. Asteko Gaia-Pertsonaia: Mikel Garcia. Iritziak: Mikel Asurmendi. Kultura: Gorka Bereziartua. Aisia: Unai Brea. Termometroa: Urko Apaolaza, Xabier Letona, Pello Zubiria. Euskara: Onintza Irureta. Interneteko erredakzio-burua: Lander Arbelaitz. www.argia.eus: Jon Torner. Multimedia: Axier Lopez. Argazkilaria: Dani Blanco. Produktzioa: ANTZA, S.A.L.

Harpidetza: Iraitx Agirre. Salmentak: Karlos Olasolo. Idazkaritza teknikoa: Aloña Sorraluze. Publizitatea: Idoia Arregi, Maite Arrieta, Ixabel Bereziartua, Berdaitz Goia, Olatz Korta, Bego Zuza. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. Harrera: Jone Arzallus. Web garapena: Asier Iturralde.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxa: 943 361048. Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 473163. Faxa: 559 476001. Bizkaia: Eleizalde 1, 2-D. 48600 Sopela. Tel: 94 6765580. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Komertziala: komertzial@argia.eus. Harpidetza: harpidetza@argia.eus. Erredakzioa: kazeta@argia.eus. Interneten: www.argia.eus. Lege gordailua: SS 837-2012. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: iametza interaktiboa, S.L. Urtebeteko harpidetza. Euskal Herria: 145 euro. Espainia: 145 euro. Beste atzerriak: 182 euro. Airez: 285 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaiña Taldeko partaidea da.

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

NON ZER

2015eko otsailaren 8a, 2.448. zenbakia

ASTEKO GAIA

AMATASUNA Bateko eta besteko kritikek itotako amak.
ONINTZA IRURETA AZKUNE / 4

PERTSONAIA

ARITZ AZPARREN: «Ugandako komunitatea berpiztu nahi dugu gero haiek nahi bezala jarai dezaten». REYES ILINTXETA / 10

GAIK

ZAPABURU ESKOLA Haurra bere hezkuntzaren irakasle.
AINHOA MARIEZKURRENA ETXABE / 16

IRITZIAREN LEIHOA

GREZIAK DEMOKRAZIA BERRESKURATU NAHI DU
ASIER BLAS MENDOZA / 18

ENTRESAKA KOLDO ALDALUR / 20

ADIERAZPENAK KARLOS GORRINDO ETXEANDIA / 21

GORA PRO NOBIS ASISKO URMENETA / 19

TXANDAN Destino petrala. KATTALIN MINER / 20

ZIRTA Asto metafisikoak. JOXERRA GARZIA / 22

ERDIKO KAIERA

OSKAR ALEGRIA: «Euskaldunak ere irla bat garelako piztu dugu hainbertze dokumental gileren interes». MIKEL GARCIA IDIAKEZ / 23

‘CANTATA A RANQUIL’ Txileko historiak ezkutututako sarraskia bertsotan. ALVARO HILARIO PÉREZ DE SAN ROMÁN / 26

LITERATURA SAIOA RUIZ GONZALEZ / 28

MUSIKA MONTSERRAT AUZMENDI / 29

DENBORA-PASAK ANA ZAMBRANO / 30

ALEA Bakarka aritzeko garaia. MYRIAM GARZIA / 31

ZIENTZIA JOXERRA AIZPURUA SARASOLA / 32

LANDAREAK JAKOBA ERREKONDO / 33

DENBORAREN MAKINA NAGORE IRAZUSTABARRENA / 34

TERMOMETROA

ANITA LOPEPE: «Helburu bakarrerantz abiatu nahi dugu, erritmo ezberdinetan». MIKEL ASURMENDI / 36

AMAZIGERA Libiako “beste” historia idazten.
KARLOS ZURUTUZA / 40

ARGIA SARIAK 2015 Jendartea gertu elkarlanerako.
URKO APAOLAZA AVILA / 43

● Ahots txikien bozgorailu. IURE EIZAGIRRE / 46

EUSKARA ALBISTEAK ONINTZA IRURETA AZKUNE / 42

EKONOMIAREN TALAIA JUAN MARI ARREGI / 47

NET HURBIL Erloju atomikoak dio: hiru minutura gaude katalismotik. PELLO ZUBIRIA KAMINO / 48

MALTZAGATIK XABIER LETONA / 50

Bateko eta besteko kritikek itotako amak

Enplegua utzi eta etxean geratu delako; umea haurtzaindegira eraman eta soldata irabazten jarraitu duelako. Bi urte arte bularra ematea erabaki duelako; farmazian erositako esnea biberoian ematen diolako. Ohean jaioberriarekin lo egiten duelako; haurrak alboko gelako sehaskan gaua bakarrik pasatzen duelako. Errudun sentitzen diren amen belaunaldia da hau.

| ONINTZA IRURETA AZKUNE |

Argazkia: Dani Blanco

IRATI FERNÁNDEZ PUJANAK *Feminismo y maternidad: ¿una relación incómoda?* ikerketa egin du. Bandoen arteko gerra dagoen galdetu diogu: “Bandoez aritzea, modu kategorikoan hitz egitea iruditzen zait. Badago era bateko amatasuna kontatzen digun ideologia hegemonikoa (amatasun tradizionala), eta horren aurrean badaude esperientzia alternatiboak, batik bat mugimendu feministak bultzatzen dituenak. Ez dut uste norbaitek esango duenik ‘nik ama onaren idealari heltzen diot’ eta beste batek pentsatuko duenik ‘nik ez diot lehentasunik emango umearen hazkuntzari’. Ez nuke muturreko ideologiez hitz egingo”. Amatasun eredu bat edo beste jarraitzen saiatu, gizarteak ama denak egurtzen dituela esan diogu, eta baietz, modu kategorikoan horixe esan daitekeela azpimarratu digu, amak beti direla epaituak.

Feministak ere ideologia naturalizatzaileari segika

Kezkatuta daude Mari Luz Esteban antropologoa eta Irati Fernández. Ama onaren ideala indarra hartzen ari da; amatasun naturalizatzaileak edo esentzialistak ireki du horretarako atea. Azken bi mendeetan erakiz joan da ama onaren ideala, eta hogei urteotan Euskal Herrian sendotzen ari den eredua horretan oinarrituta dago. Hainbat

ama feministak ere barneratu du. Mari Luz Estebanen ustez, ideologia kontserbadore hori oso naturalizatzailea da, eta sozialki dauden desberdintasunak, zaintza lanen banaketa adibidez, naturalizat hartzen ditu. Kode horri jarraituz gero, emakumeak eta gizonak gerturatu ordeztu, gero eta diferenteago egingo ditu. Irati Fernándezek ikerketa egiteko hainbat feminista amarekin hitz egin du eta badaki “feminista aurrerakoiak ere umeen hazkuntza naturalaren atzaparretan erori direla”. Haren iritziz, hazkuntza naturala ona ala txarra den eztabaidatzetik harago jo behar da, alegia, ea praktika horiek amarentzako zapaltzaileak diren ala ez.

“Hazkuntza naturala ona ala txarra den eztabaidatzetik harago jo behar da, alegia, ea praktika horiek amarentzako zapaltzaileak diren ala ez”

Irati Fernández Pujana

Ama ona

Ideologia hegemonikoak saltzen digun ama ona, dena emateko prest dago eta ez du eskatuko eta ez du ezer etorriko zaionik esperoko. Ama ama da, eta beti egongo da hor, hil arte. Hainbat eskakizun sozial ditu kode horrek, besteak beste, umea hazteak erabateko lehentasuna du eta emakume izate hutsagatik amatasunaz gizonak baino gehiago dakizu. Zehatzago esanda, eta gaur egun indarra hartu duen eredu naturalizatzaileari begira jarrita, ama onak haurdunaldi eta erditze naturalak eduki behar ditu, ama-umea azala azalari egoitea oso garrantzitsua da, eta bularra ematea hobesten da, besteak beste.

Nahia Alkorta

«Lanean ari naiz, ume bat hazten ari naiz eta proiektu potente bat dut esku artean. Ez daukat bizitzarik?»

BI URTE ETA ERDIKO SEMEA DU Nahia Alkortak. Donostiatik Tolosaldeko Irurara joan ziren bizitzera bikotekidea eta biak, haurra hazteko herri txikia hobe dela uste dutelako. Hirurak bizi ahal izateko bikotekidearen lanpostua mantentzea beharrezkoa izango zela erabaki zuten. Horixe dago eguneroko antolaketaren erdigunean eta horren arabera moldatzen da familia. Hiru errelebotan egiten du lan bikotekideak, eta Alkorta berriz, batik bat etxetik aritzen da lanean. Ez du ohiko —gero eta ohiz kanpokoagoa— zortzi orduko lana. Antzerki eskolak ematen dizkie haurrei eta Sabeletik Mundura proiektuan dabil buru-belarri. Eskolek bezala, egitasmoak ere, etxetik kanpo lan egitea eskatzen dio tarteka, hitzaldiak emateko esate baterako. Haurra ez dute haurtzaindegira eraman, eta 2 urtetik aurrera eskolara joateko aukera badu ere, etxean dute txikia.

Umearen erritmoak errespetatuz

Atxikimenduzko haziera du gustuko Alkortak —gaiari buruz *Umea*, *kume* bloga du argia.eus-en— eta eredu horren arabera hazten saiatzen dira haurra. Oinarri-oinarrian dago haurraren erritmoak errespetatzea; erritmo fisiko eta emozionalak. Poliki-poliki helduen mundura ohitu behar du eta horretan lagundu behar zaio umeari, etengabeko borroka saihestuz eta alboan egonez. Oinarri horren zati oso garrantzitsua da umearen erreferentziatzeko pertsona. Pertsona horrekiko harreman sendoa egingo du eta hark lehenengo 2-3 urtetan erakutsitakoa berebizikoa izango da etorkizunean.

Ahal bada 6 urtera arte etxean

“Umeak bizi guztian ez ditu izango 3-4-5 hilabete. Garapen osoan lehenengo hiru urteak garrantzitsuenak direla frogatuta dago. Hiru urte horiek eskaini badiezazkiokezu, zergatik ez egin? Gurea ez da EuroDisneyra joango, baina nahiago dut 9 hilabete berarekin pasatzea, astebetek EuroDisneyra joan eta gero urte osoan denborarik ez edukitzea baino”. Haurtzaindegia, haur eskola, umeen beharrak asetzeko baino helduen beharrei erantzuteko direla uste du Alkortak. Ahalegina egingo dute umea 6 urtera arte eskolara ez

eramateko, baina ez dakite lortuko duten: “Gu ere bizi gara, biok ari gara lanean, *Tetrisa* egiten dugu ordutegiakin, guraso guztiek bezala. Agian beste mota bateko eskolaren batera eramango dugu astean bitan, eta hori ere gurasoek denbora behar dugulako egingo genuke, ez umeak behar duelako. Baina gerta daiteke haurrak berak eskatzea ere”.

Haurrak hurrekin zortzi orduz?

Haurra bizitzaren parte dela aldarrikatzen du Alkortak eta egunerokoan nekez txertatzen ditugula umeak. Eskolan, parkean, eskolatik kanpoko ekintzetan, adin berekoak daude elkarrekin. “Haurrentzako eremu itxiak dira, laborategiak, ez dute jendartean

parte hartzen. Gu ez gara egoten gure adineko 20 pertsonekin zortzi orduz, eta gero handik atera. Bizitzan integratu beharrean, bizitzarako prestatzeko laborategian sartzen ditugu”. Alkortaren haurra amarekin eta aitarekin egoten da batik bat, “eta erosketak egitera daramat, edo lagunekin nagoenean nire lagunekin dago, eta batzuetan parkean eta dantza tailerrean dago bere adinekoekin batera”.

“Inoiz baino biziago nago”

Behin baino gehiagotan esan diote “ez daukazu bizitzarik” esaldia. Haurra jaiotzen denean bizitza aldatzen dela ez dauka zalantzarik, edonork argi izan beharko lukeela uste du. “Oso zoriontsua naiz, lanean ari naiz, ume bat hazten ari naiz eta proiektu potente bat dut esku artean. Ez daukat bizitzarik? Ni inoiz baino biziago sentitzen naiz”. Ama bigarren planoan ez ote den geratzen galdetu diogu: “Bizitza berrira egokitu egiten zara. Egunean zortzi ordu haurrarekin pasa badituzu, ordu horiek ez dituzu bizi? Lanean pasatako zortzi orduak ez dira zure bizitzaren parte?”.

Kalean bularra ematen ikusi eta “denetarik” esan diote: “Haurra ordutegiaren menpe elikatu behar da? Biologikoki ez dago prestatuta. Bularra ematea plazera da, biona da momentua. Ez baduzu horrela bizi, ez daukazu zertan bularra eman, ez da ezinbestekoa”. Alkortaren ustez, gurasotasuna grisa da, ez zuri ez beltz, eta grisak azpimarratzen ez badira amatasun eredu desberdinak aldarrikatzen dituzten bandoen arteko gerra hasten da, “eta bi bandoek galtzen dute”.

Beti amatasunaz?

Mari Luz Esteban antropologoaren ustez, asko hitz egiten da amatasunaz eta beti amaz aritzeak arriskua du. Erdigunean umeen zaintza jarri behar dela dio, eta horri buruz hausnartu eta eztabaidatu. Zaintzaren ardura (maila desberdinetan) amak, aitak, gizarteak, erakunde publikoek dute. Gaur egun ere, haurraren zaintza amaren ardura izatea da ohikoena eta behin eta berriz amatasunaz jarduteak ez du laguntzen zurrumbilo horretatik ateratzen.

Gauza bat da diskurtsoa eta bestea praktika

Feminismoak asko kritikatu du amatasuna. Adrienne Rich poeta eta saiakeragilearen ustez, bereizketa egin behar da amatasun instituzionalaren eta praktiken artean. Amatasun eredu tradizionala instituzio bihurtzen den neurrian, eta patriarkala den heinean, kritikatu eta eraitsi egin behar da. Bestetik ordea, amatasun esperientziak dauzkagu, anitzak, oso. Ez da gauza bera Europa Mendebaldeko amez aritzea, edo Afrikakoez. Ez da berdina klase sozial batekoa edo bestekoa. Antzeko zerbaitekin dio Estebanek: “Kontuan izan behar dugu amatasuna oso esperientzia anitza dela, eta guk homogeneizatzeko joera dugula. Diskurtsoak, ideologiak zein diren begiratu behar da, baina klase sozialaren arabera, adinaren, ideologia feminista ala ez feministaren arabera, formazioaren arabera... praktika desberdinak egongo dira”.

Ideologiak eta praktikak ez dira gauza bera, baina ideologiak amen egunerokoa eragiten dute, eredu bati edo besteari jarraitu erabakitzerakoan eragiten dute, eta gizarteak pisua duten pentsaera horien arabera gogor kritikatzeko dituzte amak. Eta ama denak epaitzen ditu jendarteak, atxikimenduzko hazierari heldu eta umearekin lo egiten duelako, edozein ordu eta tokitan txikiari bularra ematen diolako.

Eta kode hegemonikoari aurre eginez bide alternatiboak bilatu dituen amari ere bai, ostiraletan lagunekin afaltzera doalako umea aitaren besoetan utzita eta lau hila-betez geroztik haurtzaindegira eraman duelako. Epaiek “errudunak” fabrikatzen dituzte. Gaur egun, errudun sentsazioa daukan ama saldoa daukagu.

Irati Fernándezek kontatu digu azaldu berri dugun Adrienne Richen gogoeta eta Fernándezek berak egin du ondoko hausnarketa: “Teoria feministak tradizionalki amatasuna kritikatu du emakumearentzako zapaltzailea den neurrian, baina agian, hutsune moduko bat egon da, amatasuna beste modu batean eraikitzeke hausnarketak bideratzeko. Ikerketan parte hartu duten feministek gogoeta gabezia mahai gainean jarri dute. Argi dago ikuspegi tradizionala kritikatu behar dela, baina alternatibez hitz egin al dugu?”.

Estu-estu hartutako amak

Aitak ez dira errudun sentitzen, hala dio Estebanek: “Ama bati, oraindik ere, aita bati eskatzen ez zaiona eskatzen zaio. Ikaragarriko exijentziak ditugu amekiko. Erruduntasuna oso zabalduta dago emakumeengan, baina gizonengan ez. Gizartean presio handia dago amen gain. Ez da bakarrik hedabideetako presioa, edo diskurtso medikuzientifikoarena... Inguruko presioa handia da. Ama bati edozeinek ematen dizkio aholkuak”.

Ama feministak ere errudun sentitzen dira. Nortasun feministaren eta ama izatearen artean barne tentsioak sortzen dira. Fernándezek feministekin egindako ikerketan gatazka horiek agerikoak dira. Bikote heterosexualak aztertu ditu, eta gizonaren eta emakumearen artean eraiki duten berdintasuneko hitzarmena kolokan nola jartzen den ikusi ahal izan du, batzuetan hitzarmena hausteraino. Ez baita gauza bera berdintasu-

JARDUNALDIAK

Eztabaida · Dialogue · Dialogo

Gaia / Tema / Sujet:

“BIDASOAN ELKARBIZITZA”

Otsailak 5 osteguna.

Hondarribiko “Itsas etxea” aretoan, 19:00etan.
Cristina Sagarzazu, Belen Zabala, Fermin Urtizberea,
Jose Miguel Gomez Elosegui

MODERATZAILEA: Aitziber Blanco

Antolatzailea

Laguntzailea

Lokarri

Ekonomia feminista

Ekonomia feministak gizakiaren bizitza erdigunean kokatu behar-ko litzatekeela dio. Bizitza babes-teak, besteak beste, zaintza lanak ikusgarri egitea eta baloratzea esan nahi du. Hausnarketa hori ez al dago kontraesanean femi-nismoak kritikatzeko duen ideolo-gia hegemonikoarekin, hau da, amatasun tradizionalaren eredua-rekin?

Irati Fernández Pujana: Eko-nomia feministak dio, parametro patriarkal eta kapitalistak bertan behera utzi ahal izateko, bizitza erdigunean jarri gero mekanis-

mo instituzional, sozial eta per-sonal guztiak zaintzaren ingur-uan mugituko direla. Baina jaki-na, abiapuntutzat sexu bereizketa baldin baduzu, hau da, amari lan hauek dagozkio eta aitari beste hauek, ekonomia feministaren mezutik ondorioztatuko duzuna da zaintzari aurre egin behar diona emakumea dela, ama. Abiapuntuak ez luke horrela behar. Sexu bereizketa alboratzen baduzu, zaintzari eta etxeko lanei, jendarte parekide hipoteti-ko batean, denok erantzun beharko genieke.

Feministekin egin nuen iker-ketan bikote heterosexual batek honela jokatu zuen bi semeen zaintzaren aurrean: umeen zain-tza lehentasuna izango zen eta horren arabera amaren eta aita-ren agenda, denbora, espazioak, harremanak, militantzia, lana, moldatuko zituzten.

Umeak jarri zituzten erdigu-nean. Emakumeak kontzientzia feminista handia zuen, eta haren ustez umearekiko eta bikoteki-dearekiko harremana ez zen ari gauzatzen modu naturalizatzailean.

nean bizitzea haurrik tartean ez denean, edo amatasuna eta aitatasuna tartean sartzen direnean. Genero sistema indartu egiten da amatasunetik aurrera eta desorekak agertzen dira zaintza lanetan, etxeko lanetan, denbora eta espazioa betetzeko edo ez betetzeko moduetan. Umearen lehenen-go urtean, ikerketan parte hartu zuten amek aitortzen zuten ez zirela ohartzen biko-tekidearekin egindako hitzar-men hura kili-kolo zebilela. Umeak bi urte egin eta gero —haurrak bere kabuz molda-tzeko gaitasun dezentea lortzen duenean iza-tea ez da agian kasualitatea—, emakumeok aita eta amen arteko desorekak leuntzeko estrategiak erabiltzen hasten dira. “Haurrak urtebete egindakoan hasten dira pentsatzen, ‘non dago gizon hura, esan zidana honetaz eta hartaz arduratuko zela?’. Onartzen dute tranpan jauzi direla. Betiko feminista mili-

tantea izan gura dute, haien printzipioak bere horretan geratuko direla uste dute, eta gero ez da horrela”. Fernándezen iritziz, feminis-moak genero sistemaren desberdintasuneki-

ko kontzientzia hartzen lagun-tzen du, eta behin egoeraz ohartuta, horri aurre egiteko estrategiak abian jarri behar dira.

Irati Fernándezek eta Mari Luz Estebanek argi dute ama onaren ideologia hegemonikoa, amatasunaren naturalizazioaren bidez, gaurko amak presiona-tzen ari dela. Atxikimenduzko

haziera praktikatzeko erabaki duen Nahia Alkorta berriz (ikus ondoko koadroan), halako erabakia hartu duten amek pairatzen duten zama kontatzen du. Bere ustez, ama izatearen inguruan bi bando sortu dira eta elkarri mokoka dabilta. Bi bandoak dira galtzaile. ■

Irati Fernándezek eta Mari Luz Estebanek argi dute ama onaren ideologia hegemonikoa, amatasunaren naturalizazioaren bidez, gaurko amak presionatzen ari dela

www.bertsozale.eus

IRUÑEA
Katakarak
Otsailak 7, 17:30

IRURTZUN
Kultur Etxea
Otsailak 8, 17:30

FINAL-LAURDENAK

***Harpidetza bakoitzarekin,
are independenteago***

***Gure independentzia harpidedunak zareten
pertsona eta talde askoren sarean oinarritzen da***

Eskerrik asko ARGIAzale! Zure ekarpenari esker hau guztia egin dugu:

Argia Eguna Usurbilen: Gure balioak elkarrekin praktikan bizitzeko eguna

Durangoko Azokaren harira, #darpidegu harpidetza kanpaina arrakastatsua

Kike Amonarrizen "Azken Txorakikeriak" liburuaren argitalpena

"Gure esku dago": giza-katearen jarraipena egiteko medioen arteko elkarlanaren sustatzaile

ARGIA English kanala martxan, nazioartean Euskal Herriaren berri emateko

Prekarietatearen aurpegiak eta Auzolan esperientziak sailak argitaratu ditugu astekarian urte osoan zehar

Hainbat ekimenen zuzeneko jarraipena egin dugu: Ondarroako Topaketa Feministak, Herri Harresiak, Zestoako TS Fundicionesen langileen egindako itxialdia eta Iruñeko abortu eskubidearen aldeko manifestazioa

Bidea urratu duten bertsoak liburuxka plazaratu genuen

2014ko urtarrileko Presoen Euskal Herriratzearen aldeko manifestazioaren posterra

Euskarazko kalitatezko kazetaritza seinalatzen duten ARGIA Sarien 25. Edizioa

***Egizu. Egiozu.
Jarri ekonomikoki zure tanta
etorkizuna margotzen jarrai dezagun***

ARGIA astero 12 euro baino ez*

ARGIA hilean behin 4 euro baino gutxiago**

Eskaerak: ☎ 943 371 545 | harpidetza@argia.eus | www.argia.eus/harpidetza

«Ugandako komunitatea berpiztu nahi dugu gero haiek nahi bezala jarrai dezaten»

Ugandako Moyo eskualdean urtebete lanean izan da bertako haurren musika banda antolatuz eta musika irakasleei irakasten irakatsiz. Orain etxean, Iruñerrian, bueltan da Aritz Azparren musikari gaztea. Diru eta laguntzaile bila etorri da martxoan hara itzultzeko.

| REYES ILINTXETA |

Argazkiak: Dani Blanco

Musikaria betidanik?

Hiru anaiok musika ikasi genuen, gurasoek bultzatuta. Haiek Uharteko Ardanbera fanfarreko sortzaileetako bi dira eta bonbardinoa eta biolina jotzen jarraitzen dute. Guk ere gazte-gaztetatik fanfarrean jotzen genuen. Ondoren Diaforius haize ganbera taldea sortu genuen bost musikariren artean. Oso gustuko dut talde txikietan jotzea.

Musika eta teologia uztartu zenituen ikasle garaian.

Flautako goi zikloa egin bitartean, bi urtez erlijio zientziak, teologia, ikasi nuen. Ez naiz damutzen oso interesgarria izan zelako, batez ere lehen urteko ikasgaiak filosofiarekin oso lotuta zeudelako, baina ahalegina ez zen soberra ona izan osasunerako, azterketa garaietan lotarako ere denborarik kasik ez nuelako.

Teologia zergatik? Bokaziorik sentitu al zenuen?

Horregatik hasi nintzen. Gaztetan Burlatako jaberiano fraideekin asko ibiltzen nintzen eta haiek bultzatu ninduten horretara, baina berehala erabaki nuen ez nuela apaiz izan behar. Ikasi bai, interesa nuelako, baina besterik gabe. Erlijioa fenomeno interesgarria da, soilik gizakumeena den kontu bat.

Gazteak gero eta urrutiago daude Elizatik?

Bai, bistan da. Nire ustez galdera litzateke zergatik ez diren hurbiltzen gazteak. Txikitan elizan irakatsi zizkidaten gauza asko dira gaur

egun Podemos alderdi berriak aldarrikatzen dituenak: justizia soziala, txiroen bazterkeria desagerraraztea, injustiziak ez onartzea... Eta arazoa ez da soilik gazteak ez direla hurbiltzen, aurka jartzen direla baizik. Baina normalean da, Elizaren jokamolde batzuk oso ulergaitzak direlako. Adibidez orain arte egon diren aita sailduen sistema neoliberalaren aurka oso gutxi hitz egin dute. Orain dagoenak ematen du baietz, baduela interesa argi eta garbi mintzatzeko eta hori dela-eta batzuek diote laster zerbait gertatuko zaiola. Beste adibide bat: homosexualen aurkako jazarpen etengabea dago. Bekatua dela pentsatzen dute askok. Nik jarrera hori ez dut ulertzen eta are gehiago, bekatua balitz, arrazoi gehiago haien alde egiteko, Itun Berriak dioen bezala. Agian jarrera oldarkor horiek

NORTASUN AGIRIA

Aritz Azparren Vicente, Uharten jaioa 1982ko urtarrilaren 30ean. Musikaria, zeharkako flauta jotzailea eta irakaslea Burlata-Atarrabiako musika eskolan. Azken hamaika hilabeteak Ugandan eman ditu proiektu berezi bat abian jartzen: musikaren bidez gerra osteko gizarteak berpizten laguntzea. *Diario de Noticias* egunkariaren irakurleek hautatutako bikaintasunaren saria eman zioten urte amaieran. Diru saririk ez, baina propaganda ona izan da bere egitasmoa ezagutzera emateko. Orain diru eta musikari boluntario bila dabil berarekin sei hilabetez Ugandara joateko.

sustatzen dituzten pertsonak oso gutxi dira Eliza barruan, baina oso entzutetsuak eta boteretsuak dira. Zergatik homosexualak jazartzen dira eta ez, esate baterako, sekulako aberastasuna dutenak? Lukurreria bada zazpi bekatu nagusietako bat eta horren kontra ez da ezer egiten. Soilik sexuarekin zerikusirik duena da gaitzesten dena. Gainera akusazioak egiten dituztenek askotan bekatu nagusi horietako bat baino gehiago izaten dute.

Arazo zaila da. Elizak hutsik egotea ez da inolaz ere kontu txarra. Izan dadila izan behar duena. Eliza Jaungoikoaren ordezkaria da teoriarik eta hala ez bada, hobe desagertzea. Badirudi, oro har, gizakion erlijiozkotasuna ez dela gutxitzen ari. Izan ere, jende askok bestelako erlijioak bilatzen ditu. Galtzen ari dena da erlijio instituzionalen indarra. Ni erlijio instituzionaletik erabat kanpo nabil, baina Ugandan harreman estua dut harekin. Egia esan han bestelako Eliza dirudi: eskolak egiten ditu, osasun etxeak...

Gobernuz Kanpoko Erakundeak misiolarien ondorengoak dira egun?

Askotan bai.

**Batzuei leporatzen zaie "hirugarren munduko-
ei" laguntzera joan nahi izatea zuri salbatzaile
eta eskuzabalaren jarrera edukita...**

Justifikatuta dago kritika hori. Duela zenbait urte hori zen kooperazioaren funtsa: guk badugu baliabide gehiago, teknikoak eta ekonomikoak, eta hori dela-eta zuei laguntza ematera gatoz. Horren harira proiektu ergel asko egin izan dira. Erabat burugabeak. Behin esan zidaten Hego Amerikako oiha-

Denbora

"Denboraren kontzepzioa desberdina da. Gosaltzeko ordua da gosaltzen duzun momentua. Asko borrokatu behar duzu klasea lauetan hasten bada ikasleak lauetan etor daitezten. Beste erronka handienetako bat da gurasoein bildu eta ulertaraztea zein den helburua. Ikasleen kontzertu bat egin genuen eta guraso bat bera ere ez zen etorri. Ama gehienak jo eta ke lanean ari zirelako eta aita gehienak ez zekitelako kontzertua zegoenik ere edo batere interesik ez zutelako. Horri ere buelta eman beharko zaio!"

nean bizi zen tribu bateko kideentzat komunak egin zituztela. Handik gutxira erabat hondatuta zeuden, ez zituztelako erabiltzen. Ez zuten behar. Beste adibide bat: Hego Amerikan badira milaka musika pieza Barrokoaren garaikoak Europatik joandakoek eginak, baina bertakoek musika apenas ez dugu ezagutzen. Kooperazioaren beste akats bat da larrialdien aurrean berehala erreakzionatzen dugula, baina gero dena ahaztuta gelditzen dela. Nork gogoratzen du egun Haiti? Gaur egun, oro har, garapenerako jarduerak aldatzen ari da: orain abiapuntua izaten da haiek adierazitako behar bat asetzeko proiektuak martxan jartzea.

Zu Ugandan egiten ari zaren bezala?

Bai. Moyon bazegoen musika banda bat, Lehen Hezkuntzako irakasle batek sortua. Hark esan zidan ongi legokeela hara joatea eta musikaren pedagogia irakastea. Haiek erabaki behar dute egitasmo hori nola nahi duten garatu eta guk horretarako baliabideak eman behar dizkiegu, besterik ez. Ez hemengo ereduak esportatu. Bistan da, gainera, hemengo sistemak ez duela ongi funtzionatzen. "Lehen mundua" deitzen dugun honetan gero eta jende gehiago dago aurrera ateratzeko zailtasunak dituen eta oso gaizki, pobrezian, bizi dena. Hori al da munduan zabaldu nahi duguna? Urtebete Moyon eman ondoren argi dago interesa dutela. Musika banda sortu izana horren frogak da. Musikaren alde teknikoak ongi ikas dezaten eta gero jar gaitzen ingurura eta atzera begira bertako musika ezagutzeko. Musika egiten jarraitzea gizarte berreraikitzeke onuragarria izanen da.

Musika, beraz, herria berreraikitzeke tresna?

Gerra osteko gizarteak oso konplexuak dira. Madi taldeko kideak, Moyon bizi direnak, kulturalki oso langileak ziren. Haurrak eskolara bidaltzen zituzten, gizon-emakumeek lurra lantzen zuten, animaliak zaindu, etxea ongi kudeatzen zuten... Orain gerra dela-eta kultura hori desagertu da. 70eko hamarkadako gerra baino lehen Moyoko ikasleek Uganda osoko notarik altuenak ateratzen zituzten eta orain aldiz, txarrenak. Zer gertatu da hor? Hori ulertzen ez baduzu, jendearen gaur egungo "alferkeria" ez badakizu nondik datorren, ezin duzu deus egin hemen. Askori gertatu zitzairen, adibidez, etxea eraikitzen hasi eta izugarritzko ahaleginak egin ondoren soldaduak etorri, familiak hil eta dena suntsitu izana. Asko eta asko etxerik, herririk eta lanik gabe gelditu ziren bat-batean eta erbestera joan behar izan zuten. Emakumeak dira familia aurrera ateratzen dutenak eta gizonak ez dute ia ezer egiten. Orain talde osoa berpiztu dezakeen zerbait da behar dutena. Nelson Mandela bezalako pertsonak salbuespenak dira. Torturatuak, jipoituak eta zapalduak izan direnak ezin dute aurrera jarraitu irribarretsu eta deus gertatu izan ez balitz bezala. Gure ikasle txoen bihotzetan dagoena da haien gurasoek erakutsi dietena. Ez dute maila onik, ezta ikasteko

Musikaren onurak

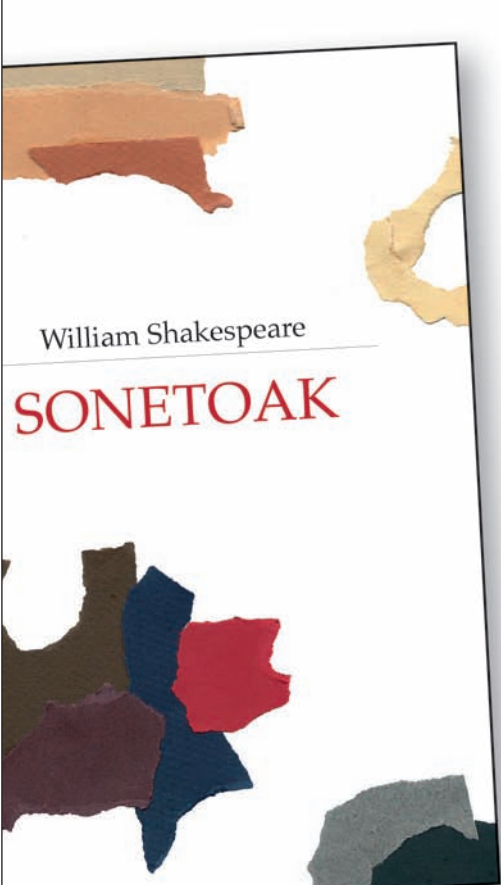
"Musika hain onuragarria izanda tamalgarria da ikustea nola dagoen tratatua Espainian. Suitzan, adibidez, duela hiru urte bermatu zuten konstituzioan musikaren ikasketen garrantzia. Musikak gure garunean eta gure baitan dituen onurak ugari dira".

jarrera egokirik ere. Axolagabekeria eta etorkizunerako ilusio falta ikaragarriak dira.

Gure proiektuaren helburu nagusia da egoera hori aldatzen saiatzea. Gure kargu dauden haurrei erakusten diegu musika tresna gaur hartu behar dutela eta jo, eta bihar ere bai eta etzi, eta egunero. Praktikatu, garaiz etorri eskolara, jo ondoren garbitu tresna eta ongi gorde... Jokamolde horiek haientzat berriak dira etxean ez dietelako irakatsi. Lehenago natural zituzten portaerak berriz natural bilakatu nahi ditugu. Zaila da baina gurasoek ikusten badute haien seme-alaben ahalegin honek emaitza onak dituela, agian lehengo izaera eta jokaera itzuliko dira.

Nola iritsi zinen zu Vura Musik Projekt honetara?

Gure izeba bat misiolaria da. 42 urte inguru daramatza Ugandan. Egoera latz asko ezagutu ditu eta ihes ere egin behar izan du. Grace ize-neko bertako apaiz bat ezagutu eta dirua bilatu zuen Madrilera ikastera joaten laguntzeko. Diru-laguntza txiki bat eman zioten ikasketak eta bizitokia ordaintzeko, baina ez jateko. Hori dela-eta hemen ere diru bila hasi ginen gizon honi laguntzeko. Denborarekin garbi asko erakutsi du zeinen zintzoa, ekintzailea eta pertsona ona den. 1995ean Ugandara joan ginen Ardanbera fanfarrearekin bildutako dirua era-

William Shakespeare

SONETOAK

Zeru horren infernuak

Liburua - 344 orrialde + 2 CD Audio
23 doinu + 154 errezitatu

Juan Garzia - Bertsioa eta iruzkinak
Joxan Goikoetxea - Musika
Koldobika Jauregi - Ilustrazioak

Paco Ibañez - Olatz Prat - Petti - Eñaut Elorrieta
Estitxu Pinatxo - Mikel Urdangarin
Pier Paul Berzaitz - Amaia Azkue.

Olaso
Dorrea
Fundazioa

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

Mikel Laboa
Katedra

www.aztarna.com

Ugandako izenak

**"Moyoko jendearen depresio egoeraren adierazleak dira seme-alabei jartzen dizkieten izenak. Jaiotze inguruan izandako gertae-
ren batekin lotutakoak dira askotan. Neska asko adibidez, *Angua*
deitzen dira eta horrek esan nahi du 'presaka ibiltzea', edo *Ayiga*
'belarren artean, ezkutuan jaiotakoa'. Beste asko dira *Dra*, herio-
tzarekin loturikoak: *Draniuili*, *Drametu*, *Dramoyu* 'jateko gogoa-
ren heriotza, heriotza Metun, heriotza Moyon'. Orain, azkenaldi
honetan, izen positiboagoak jartzen hasi dira".**

matera eta han kontzertu batzuk egitera. 2009an eta 2013an itzuli nintzen eta azkenaldi horretan haien banda ezagutu nuen. Berehala hasi nintzen proiektua prestatzen eta horretan Burlata eta Atarrabiako Hilarion Eslava Musika eskolan asko, izugarri lagundu didate. Eta horrela sortu zen Arua Elkartasuna GKEa eta Vura Music Project.

Zer egin duzue lehen urte honetan?

Lehenbiziko urte honetako helburua zen tes-tuingurua, haien beharrak eta nahiak ezagutzea. Irakasle talde bat osatu dugu. Zortzi hilabete kostatu zaigu, baina lortu dugu. Lehen Hezkuntzako 32 irakasle 16 eskolatik. Horietatik erdia baino gehiago egunero etor-tzen ziren eta garaiz. Hori baloratu behar dugu. Azterketak egin ditugu eta emaitza ere oso positiboa izan da. Orain haien interesa eta gogoia ikusita, aurrera segitzeko moduan gaudela esan daiteke.

Irakasleen irakasle aritzen zara, beraz?

Ikasleekin zuzenean lan egiten dugu alde batetik eta irakasleekin bestetik. Haien esko-la-curriculumean musika irakaskuntza ageri da, baina ez dakite nola egin. Horregatik gure helburua ez da soilik musika irakastea, musika nola irakasten den irakastea, baizik.

Hurrengo egonaldirako erronkak?

Talde honekin jarraitu, Magisteritza eskola batera eraman gure proiektua eta hurrekin segitu, aldi berean.

Orain laguntzaile bila etorri zara?

Bai, eta diru bila. Burlatako Udalak eman dit diru-laguntza bat, musika banda batzuekin eta abesbatza batzuekin kontzertuak egiten ari gara eta horrela dirua ari gara biltzen poli-ki-poliki. Hau irekia dago, noski: norbait animatzen bada zerbeit antolatzerara, bikain. Bestalde hiru irakasle boluntario behar ditugu sei hilabetez Ugandan musika-lengoaia, tronpeta eta tronboia emateko. Martxoan abiatzea da asmoa. Soldatarik ez dago, baina bidaiak,

mantenua, mediku zerbitzuak... Dena gure kontu lanaren truke.

Proiektu honengatik *Diario de Noticias* egun-
kariko irakurleek sari bat eman zizuten.

Bai, sariak ez zuen dirurik ematen, baina hain-
beste jenderen bozak jasotzea promozio bide
ona izan da. Hainbat ikastetxetan ere hitzal-
diak ematen ari naiz Uganda eta proiektuari
buruz. Modu transbertsalean lantzen dituzte
gai hauek guztiak eta bukatzeko ni joaten naiz.
Hor mezua da lan gogorra egitearen garran-
tzia eta denok modu batez edo bestez zerbeit
egin dezakegula laguntzeko. Nik ez dut lagun-
tza soilik eskatzen. Nik nahi dut hau dena
honen zuen eskolan landu dadila.

Ugandako onena eta txarrena?

Onena natura eta han duten denbora kudea-
tzeko era. Urduri jartzeko modukoa da gure-
tzat, baina interesgarria. Lasaitasun eta mal-
gutasun handia dute. Ez dira erlojuarekin
estresatuta bizi. Orain kosta egiten zait
hemengo erritmora moldatzea. Mantso ibil-
tzea ere beharrezkoa da, epe luzera beroa oso
gogorra delako. Lo kuluxkarik egiten ez
baduzu, adibidez, nabaritzen duzu nola buka-
tzen zaizun energia. Eta gutxien gustatzen
zaidana ba antzeko zerbeit. Arduragabekeria
moduko hori. Bestalde han ere ustelkeria
handia dago, kasik hemen bezainbeste, baina
han diru gutxiago dagoenez, diru-laguntza
bat desagertuz gero ondorioa oso latza izan
daiteke, adibidez eskola bat edo osasun etxe
bat desagertzea edo ez sortzea. Eta ez dute
erreakzionatzen. Moyon jendea bizi da eta
kito. Daukatenarekin konformatzen dira.
Ekimena eta ideiak falta zaizkie. Gerra ondo-
ko animorik gabeko jendea da. Horregatik
dira hain beharrezkoak hau bezalako ekime-
nak. Zertarako? Musika irakasteko soilik? Ez.
Musikaren bidez Ugandako gerra
ondoko komunitatea berpiztu
nahi dugu, baliabideak emanez
gogoia berpiztu, gero haiek nahi
duten bezala jarrai dezaten. ■

ATXEGA JAUREGIA

jatetxea

ATXEGA
JAUREGIA

Aitzezarra, 1

Zumartegi industrialdea

© 943 37 11 50

21070 **Usurbil** (Gipuzkoa)

www.atxegajauregia.com

Haurra bere hezkuntzaren irakasle

Zer ikasten du gaurko haurrak eskolan? Kontuan hartzen al dira haurraren erritmoa eta beharrak? Momentuari eta interesari jaramonik egiten al zaie? Egokituta al daude espazioak? Galdera horien erantzunekin kezkatuta abiatu dute Zapaburu eskola proiektua, haur bakoitzak bere ezagutza garatzeko esperientazioa eta jolasa oinarri hartuz.

| AINHOA MARIEZKURRENA ETXABE |

ORDU BATEAN eskolara iritsi, aulkian eseri, liburua ireki eta eduki jakin batzuk buruz ikasi ohi ditugu maiz ikastetxean, eta gero ahaztu. Horren aurrean, gero eta proiektu alternatibo gehiago sortzen ari direla adierazi digute Zapaburu eskola proiektuko kideek. Finlandian, 70eko hamarkadatik hezkuntza eredu libre eta aktiboa jarraitzen dutela gogorarazi dute eta hemen ere aurrerapausoak emateko garaia badela. Gipuzkoan gisa honetako eredu aukerarik apenas dagoela ikusita abiatu dute egitasmoa Maider Ugarte eta Maite Ruiz hezitzaileek eta seme-alabentzat bestelako hezkuntza eredua bilatzen duten Naiara Olveira eta Noemi Pascualek.

Irun (Gipuzkoa) aldean gauzatzen ari diren proiektuak emozioak eta sormena landuko ditu bereziki. Haurrak bizi duen momentua errespetatzea eta nahi eta beharrei erantzutea dute helburu. Zapaburu eskolara joango den ikasleak, erabakitzeke ahalmena izango du momentu oro eta arrazoimenaz gain, maitasuna, errespetua eta autonomia landuko dituela baieztatu dute. Familien parte-hartzea ere garrantzitsua izango da.

Hezitzailearen eginbeharra haurra laguntzea izango da, ez irakastea. Segurtasuna eta konfiantza eman nahi diete, egiten ari direna babesteko

Hainbat eskola dituzte eredu, herrialde ugaritakoak. Euskal Herrian, Iruñeko Tximel eta Taupa Taupa ikastetxeak dituzte erreferentzia. “Eredu ezberdinak ezagutu eta aurrera doazela ikusteak eman digu indarra”. Proiektuaren inspirazio iturri izan da, besteak beste, Maria Montessori pedagogoa eta psikiatra italiarra. Izan ere, haren eredu jarraitzen duen eskola bat ezagutu zuen Ugartek Ingalaterran eta Ruiz berriz, Montessori eredu gida izateko Masterra ari da ikasten. Hainbat metodologia eta pedagogiarekin uztartuta, Montessoriren materiala erabiliko dute eskolan: “Zentzumenetan oinarritutako materiala da, esperientzia sensorialen bidez ikasteko aukera emango diena, memorizatu beharrean”. Manipulatzeko, esperimentatzeko eta ikertzeko materialak ere izango dituztela gaineratu dute. “Hezitzailearen eginbeharra haurra laguntzea izango da, ez irakastea. Segurtasuna eta konfiantza emango diegu egiten ari direna babesteko”. Hortaz, besarkatzean, materiala zein tailerrak eskaintzean, behaketan, dokumentatzerakoan... garatuko dute haurraren komunikazioa, eta jakina, baita hitz eginez ere.

Haur bakoitzaren egokitzapena aintzat hartuko denez, norberaren ama-hizkuntzak hartuko du protagonismoa plan honetan. Ahalik eta naturalen komunikatzeko, euskaraz zein gazteleraz mintzatzeke aukera eman go zaio ikasleari eta hezitzaileak berdin erantzun dio, komunikazioa “estua eta eroso” izan dadin. “Gure ikuspuntutik, hizkuntza bat hitz egitera behartzeak ez du umeen ikas-

Ezker-eskuin: Maite Ruiz, Noemi Pascual, Maider Ugarte eta Naiara Oliveira, Zapaburu eskola proiektuaren sortzaileak.

teko interesa pizten –adierazi dute–, norberaren interesetatik abiatzea da asmoa eta arlo honetan ere arrazonamendu berean oinarrituko gara”. Hala ere, hezitzaileen arteko komunikazioa euskaraz izango dela jakinarazi dute eta erabiliko den materiala eta baliabideak bi hizkuntzatan eskuragarri egongo direla.

“Hezkuntzaren lehen eginbeharra bizitza astintzea da, berau aske utzita, libreki gara dadin”, esan zuen Maria Montessorik. Laukotea pentsakor utzi eta sortzera eraman zituen esaldiak, heziketa libreki ulertu eta haurra libreki heztera. Horregatik, Zapaburu eskolan “aske sentituko diren esparru bat eskainiko zaie, libre eta seguru egongo diren lekua”. Espazio lasaiak eta mugitzeko lekua eskaintzen dutenak prestatuko dituzte eta zabalgunek bakoitza txoko bihurtu nahi dute: ur txokoa, txoko sinbolikoa, sentsoriala, hizkuntza txokoa, logiko-matematikoa, zientzia eta ikerketakoa, gizarte zientzietakoa, artistikoa, sormenarena, musika eta psikomotritate txokoak, lasaitasun txokoa, mugimenduzkoa...

la dena prest, familien esperoan

Proiektu honen sustraiak landatu dituzte jada Ugarte, Ruiz, Oliveira eta Pascualek. Hasiera guztiak bezala, hauena ere ez da erraza izan. Proiektu mota honetarako diru-laguntzarik ez dagoela adierazi dute, hortaz, taldeak inbertsio handia hartu beharko du bere gain.

Tailerretan, hitzaldietan, paper artean eta bilaketan pasa dituzte azken hilabeteak. Baina, hazia irten dadin, ureztatuko dituen ikasle zein gurasoak behar dituzte. Ia dena hitzartuta duten arren (eraikina esaterako), “filosofia honetan sinesten duten familiak” dituzte beharrezko baldintza, seme-alabak “giro naturalean, harmonikoan, esperimentalean eta sormenezko testuinguruan” hazi nahi dituztenak.

Webgunea zabaldu dute, sare sozialetan ere ari dira eta hitzaldiak antolatu dituzte planteamendua azaltzeko eta eskola zein bultzatzaileak ezagutzera emateko: Errenterian (12an), Irunen (19an), Beran (martxoaren 2an) eta Donostian (martxoaren 9an). ■

CuadraBus

www.cuadrabus.com

☎ 945 890 804 / 670 477 727 · Faxes: 945 892 215
info@cuadrabus.com

INIGO AZKONA

**Asier
Blas
Mendoza**

EHUKO
IRAKASLEA

Greziak demokrazia berreskuratu nahi du

DEMOKRAZIA ez da agintariak hautatzeko modu bat, herriaren boterea da. Soberania ez da baldintza nahikoa demokrazia eraikitzeko, baina bai beharrezkoa. Herrialde subirano batek munduko hauteskunde prozesu gardena eta garbiena ez badu atzean, ez gaude demokrazia baten aurrean.

Europar estatu gehienek aspalditik galdu dute boterearen parte garrantzitsu bat Europar Batasun (EB) ez demokratiakoaren alde. Errealitate horren muturreko adibidea da Grezia, bere politika sozioekonomikoak diseinatu eta martxan jartzeko autonomia gradu oso gutxi izan du, Troiak haren soberania bahitu zuenetik. Ondorio sozialak gerra baten parekoak izan dira.

Gobernuak estatua arlo desberdinetan sakonki erreformatu eta gizartean dauden premiazko beharrei erantzun beharko die, baina soberania eta demokrazia ez dira erakundeetatik soilik berreraiki behar

Testuinguru horretan, Greziako hauteskudeetan eztabaidagai nagusia ez da ezker-eskuin ardatza izan, soberaniarena baizik. Europar Batasuneko alderdi sozialdemokrata, kontserbadore, liberal eta berde gehienak politika publikoetan eta ideologian konbergentziarako norabide batean barneratu dira azkeneko hiru hamarkadetan, horrela politikoki egokia dena eta ez dena definitu dute. Kasu kasuko ñabardurekin, ideologia eta praxia zentro aurrerakoa bezala definienezake: giza eskubideen eta adierazpen askatasunaren defentsa sasi-unibertsala (etsaien-tzat ukatua); emakumeen eskubideen defentsa kosmetikoa; gutxiengo sexualen eskubideen defentsa; arrazakeriaren kontrako jarrera estetiko antzua; eta demokrazia metodologia bezala identifikatzea (soberaniaz hustua), horregatik, zentro aurrerakoi honek nazioarteko harremanetan Amerikako Estatu Batuen (AEB) inperialismoa sustatzen du eta ekonomian

neoliberalismoa metabolizatu du (batzuk konbentzituak daudelako eta besteek alternatibarik ez dagoela konbentzitu nahi gaituztelako).

Europar Batasunean inposatu nahi izan duten pentsamendu bakar horri aurre egiteko alternatibak eskuin muturreko alderdietatik etorri dira nagusiki, eztabaidaren zentroan soberania jarritz. Bitartean, burgesturiko ezkerak, egokitasun politikoaren diskurtsoan trabatua, ez du jakin edo ez du nahi izan alternatiba seriorik planteatzen. Grezian aldiz, Syriza diskurtso eraginkorra eraiki du, ezkerreko politikak egin ahal izateko soberania eta demokrazia berreskuratu behar direla azpimarratuz.

Greziarrek demokraziaren aldeko hautua egin dute, orain hautu hori bidean jartzeko ardura Syriza dauka ANEL eskuineko alderdi soberanistaren laguntzarekin. Greziar parlamentuko politika jarraitzen zuen edonork aurreikusi zezakeen koalizio hau, nahiz eta ezker postmaterialistaren parte handi bat jokoz kanpo hartu duen. Munduko txoko desberdinetan ezkerreko eta eskuineko soberanistek minimo batzuk konpartitzen dituzte kanpo esku-hartzeaz babestu eta herrialdearen erabakitze eskubidea segurtatzeko. Horregatik, nazioarteko politikan AEBen inperialismoaren kontra egin izan duten bezala, orain Syriaren garaipenaren alde egin dute (Marine Le Penek horrela adierazi zuen, adibidez).

Gobernu greziarrak ez du lan erraza izango. Troiak eta EBean agintzen dutenek ez dute begi onez ikusiko soberania berreskuratzeko saiakera. Bestalde, gobernuak estatua arlo desberdinetan sakonki erreformatu eta gizartean dauden premiazko beharrei erantzun beharko die, baina soberania eta demokrazia ez dira erakundeetatik soilik berreraiki behar. Ezkerra boterera iristen den bakoitzean atzerritik eta eskuinetik sekulako presioak jasaten ditu, hauei aurre egiteko ezinbestekoa izango da greziar gizartearen mobilizazioa gobernuaren agenda soberanista ezkertiar baten alde tenkatzeko. ■

Koldo Aldalur

KAZETARIA ♦

DANI BLANCO

Entresaka

JAKIN BERRI DUT, egunerokoan logikoak egiten zaizkigun hainbat ekintza “arraro” bihurtzeak, objektuak erori egiten direla esate baterako, bultza gaitzakeela hauek era berri eta egokiagoan aztertzea, ezagutzea. Zalantza eta galdera gure sormena martxan jartzeko behar ditugun derrigorrezko tresnak ditugula, hain zuzen ere zalantza eta galdera gehiago sortu ahal izateko. Jakin-mina.

Ulertu ahal izan dut ere testu baten aurrean gaudenean hitz ugari –aparteko esanahirik ez dutelako edo– soberan ditugula testu horrek dioena ulertzeko, eta garrantzitsuak egiten zaizkigun hitzek erreakzioak sortzen dituztela gure garunetan. Eta neurozientziari lotutako jardunaldi hauetan ikasitakoa egunerokotasunari aplikatuz, konturatu naiz azken hogeita bost urteak eman ditudala kiroletan lanean eta entresaka egiterako orduan nire garunean arreta sortu duten uneak oso gutxi izan direla. Testu luzea bai, baina esanahi gutxikoa izan ote da, ba?

Txispazoa sortu zizkidatenean artean, ASPE sortu zenekoa gordea dut. Donostian ginen ETBko pare bat gorbatahun eta ni neu albistea zabaltzeko irrikitan. Hori gerta zedin, Augusto Ibañez *Titin* III.ak kontratua sinatu behar zuen, eta gainontzeko pilotariak Bilbo inguruan zain ziren, errioxarrak noiz sinatu-

tuko, eurak ere sinatu ahal izateko. Bestela, itxura onik ez.

Luis Benito Nalda pilotari ohia zuen aholkulari eta akuilulari Triciokoak, eta “txakur zaharrak” bazekien hogeita hamaika eskutik zituztela. Zer eskatu, huraxe emango zietela. Eta oso estu hartu zuen Augusto, kontratuan azken uneko aldaketak exijitu zitzaizkion.

“Bizitzan behin izaten dira horrelako maukak”, errepikatu zion denon aurrean behin eta berriz. “Gainontzekoez ez arduratu orain. Zuzenduko du okerra denborak”.

Baina *Titinek* hitza emana zien hurrengo urteetan lankide izango zituen haiei, eta hitza bete egin zuen enpresa berria sortuz eta bide batez kristoren “pelotazoa” jotzeko aukera bertan behera utziz. Ez ziren etxera nahi orduko iritsiko egun hartan pilotaria eta pilotari ohia! Donostia eta Errioxa batzuetan oso urrun geratzen dira.

Eta orain, Augustok galtza zuriak non dituen ez dakienean jada, distantziak ematen duen perspektibarekin, bere jatortasuna, artearekin gertatzen den legez, argiago interpretatzen dut.

Urrundu eta arreta sortzen didana argiago ikusi, okulistari bisitatxo bat egin beharko diot! ■

*Titinek hitza emana
zien hurrengo
urteetan lankide
izango zituen haiei,
eta hitza bete egin
zuen enpresa berria
sortuz eta bide batez
kristoren “pelotazoa”
jotzeko aukera bertan
behera utziz*

Destino petrala

DANI BLANCO

Kattalin
Miner

KAZETARIA

LESBIANOI sarri entzungo zeniguten (eta bestela hemen dator) zein zinema erreferentzia gutxi izan dugun beti, zenbat “lesbianen film” gutxi dauden, eta dauden gutxietan, oro har, zein gaizki doakigun. Beti bukatzen dugu triste, izorratuta, zorrotza, edo onenean, hilda. Azken urteotan hainbat pelikula berri izan ditugu, eta hori ona delakoan nago, nahiz *La vida de Adele* bollo-drama bat irudikatu digun, edo *Habitación en Roma* pasteloso gure iruditegitik ezabatu nahi izan dugun.

Ez gara konformistak, hori ere izango da (edo hori izango da batik bat). Dugun gutxia lupaz behatzen dugu. Eta lesbianak

alde batera utzita, ikusteko gehiegi itxaron dudana *Loreak* filma dut barruan dantzaka. Izugarri gustatu zait, izugarri. Bene-benetan diot. Baina bat-batean ohartu naiz, inkonformismo hori ere ukitu didala. Hiru emakume eta hiru destino: menopausiak jotako zoro-obsesiboa, emazte hotza edota memoria galdu arteko amaginarreba bihozgabea izatea. Destino petrala gurea. Baina pentsatu dut, ezin diodala erru guztia zineari bota, agian gure bizitzak zoriontsu irudikatuta ikusi nahi badituz beste non-bait bilatu beharko nukeela; besterik ez. ■

Karlos Gorrindo Etxeandia

♦ EUSKARA TEKNIKARIA

Adierazpenak

“NIRE AMA iraintzen duenari ukabilkada eman eta kito” esan zuen Aita Santuak jainkoarengandik fisikoki hurren izan zen unean, hegalaldi batean egingdako adierazpenetan. Eta esan bazuen, esan zuen! Bazter kristau eta ateo guztiak astindu zituen. Aita Santu batek horrelakorik esatea ere! Haren berbak, kristau dogmaren filosofiatik urrun daude, jakina, zaplastakoaren ostean, alboko masaila eskaini behar izaten baitute sinesmen mota horretako doktrinatuak.

Baina Bergoglio jauna animalia ere bada, Aita Santu izateaz gain, eta haren ahoak arrazionaltasunaren galbahe-tik iragazi gabeko giza erreakzio naturala jaulki zuen. Baina hark esanak ere lotura irmoa du adierazpen askatasunarekin. Kokotekoak, osterak, giza izaera-jarrera berezkoarekin, adierazpen askatasunaren erabilera gehiegizkoak sor dezakeen ondorio ustekabekoarekin, alegia.

Jakina, nik nahi dudana esateko (idazteko) askatasuna eta eskubidea baliatzen badut, trukean entzun nahi ez dudana entzuteko prest egon beharko dut. Eta batzuetan neurriko erantzuna barik, ezohiko erreakzio basatia ere gerta liteke, Pariskoa, kasu. Zenbatetan ez ote dugu entzun “Nik pentsatzen dudana esateko eskubidea dut” iruzkina –eranskin

hau soilik falta zaio gonbitoka hasteko: “Herri libre eta demokratikoan bizi baikara”– gorenko eskubidea eta hesirik merezi ez duena izango bailitzan. Ados, esan (idatzi) nahi duzuna, baina mamurtu esango (idatziko) duzunak hirugarren bati kalterik eragingo ote dion. Eta hala balitz, onartu ondorioak, edo, bestela, neurtu berbak.

Jendarteak era librean pentsatu eta jarduteko bote-re-eskubidea du (*libre albedrio*); egia da, baina botere horren erabilera burlatiak, edo iraingarriak, edo probokatzaileak, demagun, ondorio negargarriak ere eragiten ditu. Askatasun beterik (absoluturik) ez dago, eskubide absolutu eta gorenekorik ez dagoen eran. Hori dela eta, deitoragarria eta arbuiagarria da uste izatea hurkoaren eskubideak errespetatzen ez dituenaren eskubideak urratzeko eskubidea duela zibilizazio mendebaldarrak

Deitoragarria eta arbuiagarria da uste izatea hurkoaren eskubideak errespetatzen ez dituenaren eskubideak urratzeko eskubidea duela zibilizazio mendebaldarrak

petatzen ez dituenaren eskubideak urratzeko eskubidea duela zibilizazio mendebaldarrak, esaterako, ipar hemisferioko balio moral, etiko eta filosofikoak on bakarrak direlakoan. Hego hemisferiokoak mesprezatu, eta herriak eta pertsonak zanpatu, suntsitu, txikitu eta zirtziltzen dihardugun bitartean, adierazpen askatasunaren eta esku-hartze humanitarioaren izenean.

Kerik nahi ez duenak ez dezala piztu surik! ■

Moyua

hileta zerbitzuak

Zure momentu zailetarako

Otadui Gotzaina kalea, 27 · 20560 Oñati (Gipuzkoa)

☎ 943 783 447 / 617 442 466

mmoyua@telefonica.net · www.tanatorio-guipuzcoa.com

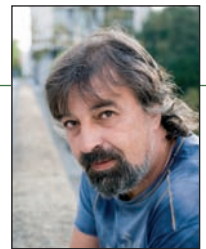
Ain_1 taldearen Badoa Badirau diskoa

Hemen eskuragai

<http://ain1.bandcamp.com/album/badoa-badirau>

Joxerra Garzia

♦ IDAZLEA

DANI BLANCO

Asto metafisikoak

AZTARNATEGI ARKEOLOGIKO kozkor bat baino ez da gaur egun Abdera, baina Greziaren urrezko aroan, duela bi mila urte eta erdi inguru, hiri ospetsua izan zen. Traziako eskualdearen hegoaldean kokatua, Egeo itsasoaren ertzean, besteak beste bi filosofo handi ageri dira bertan jaiotako ilustreen artean: Demokrito eta haren ikasle Protagoras, biak ere Sokratesen garaikideak, hor nonbait.

Baina alemanez norbaitek “abderatarra” zarela esaten badizu, ez pentsa filosofiako izartzat zaituenik, “memelo” edo “ergel” denari esaten baitzaio orain alemanez “abderatar”. 1774ko nobela luze eta bere garaian ospetsu bati “zor” dio hitzak irain kutsuko adiera. Christoph Martin Wieland du egileak grazia, eta nobelaren titulua, euskaraz, *Abderatarren Kondairak* litzateke (*Geschichten der Abderiten*).

Agintariak abderitarrak izanik, ezdeus batengatik gerra zibila piztu eta herrialdea nola suntsitu zen kontatzen du nobelak, ironia eta satiraren arteko erregistroan. Lehen atalean agertzen da gerora Abderaren deskalabrua eragingo duen pasadizo ezdeusa.

Abderako eskualde zabalean dentista bakarra da Struthion. Herri ugari dago inguruan, eta herri bakoitzak azoka nagusi bana antolatzen du urtean behin. Azoka non, hantxe agertuko zen gure gizonkoa, hortzetako hauts eta tinduak ez ezik bestelako sendagai mirarizko mordoa ere bere asteme preziatuan kargatuta.

Orduko hartan, ordea, abiatzeko bezperan astemeak kumea egin, eta garraiobiderik ez zuela geratu zen Struthion. Beste asto bat alokatu behar izan zuen, beraz, eta tratuan adostu asto-jabea bidaide izango zuela, astozain. Udamina zen, eta gure dentista larri zihoan,

asto ganean, itobehar batean. Ikusterrean ez zuhaitzik ez itzal egin zezakeen beste ezer ageri zenez, geratu, astotik jaitsi eta astoaren itzalean etzan zen Struthion. Etzan orduko, ordea, asto-jabea kontu hartzen hasi zitzaion, tratuan astoa bakarrik sartzen zela, eta itzala aparte ordaindu beharko zuela. Alferrik saiatu zitzaion azaltzen astoa eta itzala batera doazela, astoarena ordainduta itzalarena ere kitatuta dagoela, asto-jabeak bereari eutsi baitzion, seta ernegagarrian. Auzia euren artean ezin garbiturik, Abderara itzuli eta ebazpena epaitegiaren esku uztea erabaki dute. Han, ezer erabakitzeko gauza ez den epaile xeble bat egokitu zaie, eta liskarra gerra zibil bihurtzen da azkenean. Abderako alderdi politikoak bi fakziotan zatitzen dira: itzala

astoaren baitakoa dela diotenena, bat, eta itzala eta astoa bi ente beregain direla uste dutenena, bestea.

Alemanian, duela 30 bat urte, izan nuen abderatarren kondairen berri. Geroztik ez naiz haietaz askorik oroitu, harik eta azken bolada honetako giro politikoak berriro akordura ekarri dizkidan arte. Amets (txar) batean bezala ohartu nintzen abderatarren eta gure arteko loturaz.

Lehen mundukook geuretzat nahi dugun bizimodua zen astoa, eta

itzala, berriz, horrek gainerako munduetan eragiten dituen ondorioak (Nazioarteko Diru Funtza, *Charlie Hebden*en aurkako atentatua, Marine Le Pen...). Abderatarrak izatera, itzalak astoarekin zerkusirik ez dutela ziotenen bandokoak ginatke gu, dudarik gabe, baina alderantziz: itzalak kezkatzen gaitu, eta prest geundeke konponbidea ordaintzeko ere, baina ukiulu dotorean bapo bizi dugun astoa tratuan sartu gabe, beti ere.

Harira datorrena ez da Protagorasen

sententzia, gure atsoitza baizik, eta ez da asto-hitza: “Itzalik gabeko zaldia nahi duena, oinez abia bedi”. ■

Antton Olariaga

«Euskaldunak ere irla bat garelako piztu dugu hainbertze dokumentalgileren interesa»

Ikuspuntu Nafarroako Zinema Dokumentalaren Nazioarteko Jaialdiak 9. edizioa egingo du otsailaren 10etik 15era, Iruñean. Dokumentalgintzaz, ariketa zinematografikoez, begiradaz, Ikuspunturen nondik norakoez mintzatu zaigu Oskar Alegria jaialdiko zuzendari artistikoa.

| MIKEL GARCIA IDIAKEZ |
Argazkia: Dani Blanco

Aurtengo edizioan ikusi dituzuen lanak aintzat hartuta, joerarik ari al da nagusitzen dokumentalgintzan?

Konturatu gabe, hiru zuzendari errepikatu dira, Ikuspunturen aurreko edizioen batean egonak: Antoine Boutet, Eric Baudelaire eta Adam Gutch. Ez dugu espresuki egin, baina horrek erran nahi du aurreko arduradunen haritik ari garela eta marka ona da, ez gara hausturaren aldeko, aizkorakadaren aldeko; miresteke moduko lekuan kokatu dute festibala aitzindariak eta leku horretan ibili behar. Jorraturiko gaiei dagokionez, ez dira asko: Giorgio Agambenek erraten duenarekin erabat akort nago, munduko istorioak zazpi sailkapenetan sartzen dira eta kito. Horretan segitzen dugu gizakiok: amodioa, salaketa, barkamena... Aldatzen dena da forma, paisaia, pertsonak... baina muina funtsean betiko da.

Zeri erreparatu diozue hautaketa prozesuan? Zuk zer eskatzen diozu dokumental bati?

Pario bat ukaitea, pentsatzen duen buru bat sentitzea atzean, eta erantzun gabeko galderak pausatzea. Festibalaren espiritua Jean Vigo dugu, espiritu independentea, bidezidorrak miatzen zituena, eta hori da gure abiapuntua eta helburua. Ezohiko dokumentalak, ausartak eta oldarkorrak bilatzen ditugu, barruak inarrosteko gauza direnak, bihotzetik edo tripetatik sortzen direnak, eta ez patrikatik.

Zein ardura du dokumentalak errealitatearekiko eta kontaktzen ari denarekiko, begirada neutrorik ez dagoela jakinda?

... eta ez da nehoiz neutroa izan behar, gainera. Horixe zen preseski Jean Vigok erran nahi zuena “ikuspuntu dokumentala” erramoldea asmatu zuelarik (hortik hartu zuen festibalak bere izena). Errealitatearen potreta baino ez da dokumentala, errealitatearekin dantza egiten du. Batzuetan dokumentala da dantza horretan agintzen duena, eta bertzetan errealitatea da pausoak markatzen dituen. Egilearen presentzia zenbaterainokoa den, hor jarriko nuke nik langa, baina egilearen presentzia beti dago.

Ikuspuntun lehiatuko diren filmek gaurkotasuneko gaiak jorratu dituzte, ala gai unibertsalak dira nagusi?

Batzuk salaketa dira, oihuen modukoak, eta gaurkotasunari hortik heltzen diote. *South to North*, ura batetik bestera garraiatzeko proiektu txinatar alimalekoari buruz, pelikula ikaragarria da; *Our terrible country* filmak Siriako demonio guziak ditu gai; edota *Letter to Max* oso ariketa gomendagarria da, Abkhazia “nazio mamua” existitzen den ala ez planteatzen du. Beste batzuk gai unibertsalez mintzo dira: heriotzaz *Before we go* eta *Huellas*, bidaia poetikoa da *El hombre congelado*, Patrick Neu artista puruaren potreta egiten du *Le Complexe de la Salamandre* filmak... Denetarik dago. Enologoek erraiteko maneran, aurtengo sail ofiziala zapore guziak biltzeko kapable den arno preziatua da.

Film laburretako sinopsiei begira, luzeetan baino lan artistikoagoak aurkituko ditugula dirudi. Esperimentazioa saritu duzue?

Bai, badirudi distantzia motzek bestelako ariketak egiteko parada zabalagoa edo errazagoa eskaintzen dutela. Hala nola, *OUT* espainiarrek tenis partida bat kontatzen digu, baina tenislariak erakutsi gabe; *Super Unit* lanean Poloniako etxebizitza berezi bat erakusten zaigu, gelatik gelara jauzi eginez, eta hiru segundo nahikoa dira familia bat erretratatzeko; edota kolo-reak gure egunerokoan duen eragina aztertzen du *Rainbow's Gravity* saiakerak.

Frantzia da lehiarako hautaturiko dokumentalen artean gehien errepikatzen den herrialde ekoizlea. Bereziki herrialde emankorra da dokumentalgintzan?

Sukaldaritzan erraiten da tipula mozteko gani-beta hartzen duzun mementotik, Frantziarekin zorretan zaudela. Zineman gauza bera: ez ahaztu bertako asmakizuna dela, eta menturaz

ez da Frantziatik hain aise ihes egiterik zinemaz ari garenean. Antolaturiko zikloetan ere, pisuzko izen frantziarrak izanen dira: Jean Epstein, Louis Delluc, Lumière anaiak...

Orson Wellesek Euskal Herriari buruz egin zituen dokumentalak izango dituzue hizpide: *Pays Basque I (The Basque Countries)* eta *Pays Basque II (La Pelote Basque)*. Nolako Euskal Herria erakutsi zuela esango zenuke?

Paradisu baten bila etorri zen Welles jauna, eta berak baino lehenago paradisu hori aurkitu zuen familia bat topatu zuen: Wertenbaketak. Ziburun bizi arren, estatubatuarrak ziren.

Hasiera batean, astebete pasatzen eta etorri ziren, baina Chris Wertenbaker gazteak (Orson Wellesen dokumentalean agertzen den 11 urteko mutikoa, pelikulan gida lanak egiten dituen) kontatu zidanez, behin Ziburuko aldapan korrika lurre-ra erori eta bizilagun batek

(Pepita Telleriak) belauneko zauria mimoz sendatu ostean etxera eraman zuen; eta Chrisen amak halaxe erran zion senarrari: “Hemengo jendea jende gisakoa da, hemen geratuko gara bizitzera”, eta zazpi urte eman zituzten Ziburun. Chris Wertenbaker gure kostaldean koskortu zen eta gida ezin hobea izan zen zuzendari estatubatuarrarentzat, joko garbiaz, euskal dantzez edota euskarari buruz aritzeko. Hemen izango dugu, festibalaren irekieran.

Ipar Euskal Herrian filmatu duten beste hainbat zinemagileren lanak ere emango dituzue. Zer azpimarratu dute batik bat, bada elementu komunik?

Zinezko altxorak dira. Pentsa, munduko zein txokotan izan dira hainbertze taxuzko zinemagile kultura baten potreta egiteko edo paisaia bat harrapatzeko asmoz? Ez zait bertzerik bururatzen. Areago, zinemaren historia guziaz gure txokoetatik atera gabe segi daiteke! Erraiteko, Lumière anaiak, trenaren mugimendua eta langileen irteera filmatu ostean, Miarritzera etorri ziren bertze mugimendu baten bila: olatuak. Birjinaren Arroka ondoko uhinak harrapatu zituzten.

Lehenengo sonoroa, kanpoan filmatua, 1930ean izan zen eta asmakizun horretarako ere Maurice Champreux maisuak euskaldunak aukeratu zituen, herri kantaria garela-eta. Euskarazko lehen hitz filmatuak jaso zituen eta hori guztia ikusiko dugu festibalean. Louis Delluc-ek 1921ean errodaturiko film ezezaguna ere aipatu nahiko nuke, benetako harribitxia: zoko-moko guziak miatu ondoren, Azkai-

“Kontzeptu oso zabala da iluntasuna, denok dugu iluntasun bat. Haiena filmatzeko eskatu diet bertze zinegile batzuei”

“Ezohiko dokumentalak bilatu ditugu, bihotzetik edo tripetatik sortzen direnak, eta ez patrikatik”

Goian, Ikuspuntuako kartelaren irudia, irlei buruzko pelikulei eskainia. Eskuinean, Chris Wertenbaker eta Orson Welles, azken honek Euskal Herriaz zuzenduriko dokumentaletako batean. Dokumentalak emango dituzte festibalean, eta Wertenbaker izango da bertan.

neko itsasoari beha dauden mendi mazelak aukeratu zituen filmerako, munduko argirik ederrena hortxe zegoela iritzita.

Hiru atzera-begirako antolatu dituzue: Margaret Tait zinemagile eskoziarrari eskainitakoa, iriak protagonista dituzten dokumentalen ingurukoa, eta zinematografiak dituen mugez gogoetatzen duen Isidoro Valcárcel-en *La celosía* lanari buruzkoa.

Azken finean denek iriak dituzte oinarri, baita guri buruzko dokumentalek ere, euskaldunak irila bat izan garelako eta garelako, eta horrexegatik piztu dugu eta pizten dugu hainbertze dokumentalgileren interesa. Margaret Tait Orkada uhartee-tako batean [Eskoziaren ipar-ekialdean] sortu zen eta irila horrek presentzia handia du bere filmetan; bertako Orquil errekarari pelikula poetiko eta sakona eskaini zion. Atzera-begirako horren osagarri, hemezortzi filmetan hogeita bi irila eta erdi bisitatzeko aukera emango digun zikloa dugu: uharte baten mila aurpegiak erakutsi nahi ditugu, paradisua izan daitekeelako, baita artisten abaroa ere, edo presondegi krudela...

Eta Isidoro Valcárcel Medina bera bertze irila bat da, edo hobe erranda, naufragio bat. Naufragoen berrirakurketa bat proposatzen dugu, Robinson Crusoe eta [Crusoeak natiboen engandik askatzen duen] Ostirala pertsonaien inguruko eztabaida sortu nahi dugu: nor da garailea eta nor galtzailea? Valcárcel Medina-ren kasuan, artearen naufragio peto-peto baten aitzinean gaude, arte kontzeptualaren aitzindarietako bat, inoiz artelanik saldu ez duen artista. Iruñera etorriko da 1972an hemen estreina-tu zuen pelikula berriz aurkeztera.

The Darkness Collection lana emango du Ikuspuntuak. Iluntasunari buruzko 38 film laburren bilduma da, 42 zuzendariren begiradatik. Zuk gidatu duzu proiektua.

“Dokumental batean egilearen presentzia zenbaterainokoa den, hor jarriko nuke nik langa, baina egilearen presentzia beti dago”

Egun batean, gurasoen herrian nire iluntasuna filmatu nuen; denok dugu iluntasun bat, eta nirea herri horretan dago. Erran nahi dut, badagoela leku bat non iluntasuna oso modu pertsonalean eta indartsuan sentitzen dugun. Bertze zinemagile batzuei ere horixe eskatzea otu zitzaidan, haien iluntasuna filmatu zezatela, ondoren bilduma bat osatzeko. Kontzeptu oso zabala da iluntasuna, uste baino gehiago, ez dago soilik gauarekin lotuta, egunez edo argia dagoenean ere badira iluntasunak. Eta bakoitzak berea darama. San Franziskoko zinemagile batentzat, gauean arnasa hartuz gora eta behera mugitzen den zilbor

bat da iluntasuna (emakume baten zilborra), zuzendari finlandiar batentzat, gaua zeharkatzen duen alimaleko kruze-roa... Arrunt polita izan da iluntasun hauek postontzian jasotzea. Munduko zoko guztietatik igorri dizkidate eta batzuetan “arina” jartzen zuen

gutun-azalean... Biziki polita, ezta? Arinak diren iluntasunekin pelikula luzea osatu dut. Etenik gabe behin eta berriz emango dugu hiru orduko pelikula, Baluartekeo tripetan dagoen areto ilun eta berezi batean, eta edozein unetan sartu eta irten ahalko da jendea, pelikulak ez duelako hasierarik ez amaierarik, iluntasuna da bera ere.

Itsaso Arana nafarraren *John y Gena* filmak itxiko du edizioa.

Ariketa zinez gomendagarria egin du Itsasok. Bere lagunak eta mutil-lagunak agertzen dira pelikulan, solasean, amodioak, misterioak eta sentipenak kontatzen eta aitortzen. Itsaso bera aretoan izango da eta pelikularen gainean zuzeneko ekintza egingo du; ez dakigu zer, beti delako ezberdina, beti ezusteko.

Ikuspuntu amaitzeko proposa iruditzen zaigu, amodioaz hitz egin ostean festibalaren besta egingo dugulako denok elkarrekin! ■

Txileko historiak ezkutatutako sarraskia bertsoan

Bada Txileko historiografia ofizialak gordeta duen pasarte lotsagarriak eta halakoen iturburua, hainbatetan, lurraren jabetza izaten da. Ranquileko sarraskia da horietako bat: Ivan Fernandez historialari eta konpositoreak ikertu eta ezagutzera eman du kantata baten bidez.

| ALVARO HILARIO PÉREZ DE SAN ROMÁN |

“TXILEN izandako matxinadetan hildakorik izan bada, herriak jarri ditu. Gure lurraldea, Araukania, ez da salbuespena. Estatu politika okerren erasoak pairatu behar izan ditugu, baita ondorioak ere”, esan du Ivan Fernandez historialari eta musikagile txiletarrak. “Baditugu hainbat gertaera historiko erabateko isiltasunak gordeta, guztiz lotsagarriak direlako. Gutxi ezagutzen dituzte 1934ko gertaerak; gutxi dira, beraz, Malleco probintzian, jauntxo eta nagusien gehiegikerien kontra matxinatu zirenean, 200 bat laborari eta maputxe hil zituztela dakitenak. *Cantata a Ranquil* sekula kontatu ez den historia kontatzea da”. 2015aren hastapenetan Katalunian eta Bilbon aurkeztu du, berak zuzentzen duen Inchi ñi mapu –“Lurra gara”, mapudungunez– musika taldeak lagunduta. 2000. urtean jaiotako izen bereko kultur elkarteak sortu du taldea eta “talentu handiko” zazpi gaztek –horietako bi dira maputxe– osatua da.

Bi dira kantata sortzeko Fernandezek egin dituen lanak: memoria historikoan arakatzea eta, horrek emandako datuetan oinarrituta, gertaeren kontaketa berreraikitzea, elementu artistikoak baliatuz. Baliotsuak dira oso ikerketaren emaitzak: besteak beste, sarraskitik bizirik atera ziren azken bi pertsonak elkarriketatzea lortu zuen –90 urte baino gehiago dituzte jada–, baita matxinatu baten semea ere, egun Historia irakaslea dena. Testigantza horiek baliatuz eta beste biktimen ondorengoek emandako informazioari esker, hildakoak 214 izan zirela zehaztu ahal izan zuen, adibidez: “Nire iritziz, lan hau guztia egia irudikatzea da; sentitzen ez ditudan gauzarik idazten ez dakit; bizi izaten ditudanak ditut abiapuntu, inspirazio... Eta sarraski hau oso gai indartsua da. Ikerketaren azken fasean, duela urte bi, gertakariak eman ziren tokira

gerturatu nintzen. Bertan nengoela, ekaitzaren erdian, atxilotuek epaitegiraino egin behar izan zuten bidaia asmatzen saiatu nintzen; oroitzapenak hunkituta laga ninduen: kantata jotzen dudak bakoitzean, berdin gertatzen zait”.

XVII. mendean sortutako generoa izan arren, kantata XX.enean Hego Amerikan berragertu egin zen, arazo sozial eta politikoa jomuga hartuta. Ospetsuak dira, esaterako Luis Advisen *Cantata de Santa María de Iquique* –Quilapayun taldeak taularatzen du– eta *El canto para una semilla*, Alejandro Guarelloren *Cantata de los derechos humanos* edota Inti Illiminiren *Rosa de los vientos*. Bide beretik datorkigu Ivan Fernandezek idatzi eta konposatutako *Cantata a Ranquil*: “Araukania ez da sekula menderatua izan. 300 urtez ekin zioten bere biztanleek inbaditzaileen kontrako borrokari. Ez da, beraz, inportantzia gutxiko gaia. Badugu aldarrikapenaren kultura eta historia hori eta kantatan islatu dut. Gertaerak dagozkien testuinguruan kokatzeko dago lanaren sarre-ra. Gero, alde musikala eta Lonquimay komunan, Mendikatean, gertatutakoen berri eman duen deklamazioa ditugu”.

Beginunea eskatzen duen herria

Araukaniako hiriburu den Temucon bizi bada ere –Txileko IX. Eskualdea, Cautin eta Malleco probintziek osatua, Wallmapu erdian–, hegoaldean jaioa da Fernandez, Puerto Montt hiritik hainbat kilometrora: “Zazpi urte daramatzat 1969ko martxoan izandako Pampa Irigoineko sarraskia iker-tzen. Nahi dut hura bizi izan zutenek esperientzia partekatzea, beren ondorioak ateratzea eta ekarpenak egitea. Gaur, lehen bezala, pobrezia, aukera falta edota oso leku urrian jendea metatzea –bospasei familia maputxe

hektarea bakoitzeko— ditugu arazoen sorburu”. Fernandezen aburuz, gaur egungo egoerari begira, jatorrizko herriak “aldarrikapen eta pobrezia arintzeko garaian” daude: “Goseak ez du pentsatzen, ez du teoriak garatzeko balio; gosea etsipena eta estuasuna baino ez da. Solidario izan behar dugu. Gure lurraldea probidentziak bedeinkatua da; ederra da eta jendearen epeltasuna ere badauka; jatorrizko herriak zintzoak dira, dagozkien bidezko eskubideak galdegin, besterik ez dute egiten: duintasunez bizitzea, beren nortasunak merezi duen begirunea izatea”.

Pinochet jeneralaren diktadurak eragindako oinazeak eta erbestea ezagutzen ditu eta Estatuak egoera aldatzeko baliabide nahikorik baduela dio. “Aitortu behar dugu egun dugun intendentearen [eskualdeko gobernuburua] lana; jatorrizko maputxea den Francisco Huenchumillak (Democracia Cristiana) lortu du maputxe auzia Txileko agenda politikoan kokatzea. Politikariek justizia sozialaren banderari eusten diote hauteskundeak datozenean, baina behin hautatuta, gaia zokoratu eta ahaztu egiten dute. Egungo eskualdeko Gobernuak berriz, segitzen du maputxe auziari irtenbideak eman nahian, gaia estatuko zereginen artean jarritz. Begiratu, esaterako, zer egin duen jatorrizko herriek parlamentuan beren ordezkariak eduki ditzaten. Gatazkak konpondu ahal izateko abiapuntua litzateke”.

XIX. mendearen amaieran Argentinak eta Txilek maputxeen lurak bereganatzeko kanpaina militarrek bukatutakoan, antzinako Wallmapu 500.000 hektareara murriztu zen, txiletarrek inposaturiko komunitateetan antolatuta. Hegotik iparrera Valdivia eta Concep-

Inchi ñi mapu taldeko kideak urtarrean izan dira Euskal Herrian Ranquileko sarraskia ardatz duen kantatarekin. Ivan Fernandez (zutik dauden taldekideen artean bigarrena eskuinetik) historialari eta musikariak 1934. urteko matxinada zapalduan hil zituzten 214 laborari eta maputxeren hilketa salatzeke baliatu du lana.

cion hirien arteko eremuan sakabanatuta daude komunitateok eta eskualdearen zentroa Temuco da. Gaur gatazkaren erdigunean jarraitzen du, duela 81 urte bezala, gerran lortutako lurak kolonizatzeke prozesuak, zeinak leku barik laga zituen maputxeak. “Kantataren bertso batean esaten dut: *‘En tierra buena viví, pero sin ninguna pertenencia, la mano del escribano me atropelló la conciencia’*; eskribau askok desjabetzea laguntzeko argudio juridikoak sortu zituzten. Munduko leku guztietan, pobrearen eskuzabaltasunak aberatsaren handiahiari ematen dio jaten: bestearen gabeziak mantenduz, kontrolpean daukate egoera”.

Maputxeen betiko arerioei —latifundistak, Estatu— beste batzuk gehitu zaizkie azken hamarkadetan: basoak ustiatzen dituzten enpresak eta Endesa bezalako hidroelektrikoak, adibidez: neurri handiko etsaiak, mundu mailako ekonomian Txileko Estatuak nahi duen kokapena eskuratzeko laguntza handikoak direnak: “Arazoaren beste alde bat dugu hori. Basoak ustiatzen dituzten enpresak beren irudia garbitzen saiatu badira ere, kapitalismo basatia eta maltzurra da beraiena. Ez naiz kapitalismoaren kontrakoa, kapitalismo solidario eta kooperatiboaren aldeko apustua egiten dut. Berarena ez den guztia suntsitzen duen kapitalismo hori ez da nirea. Harritzekoa da jatorrizko herriek —Araukanian edota Pascuan, adibidez— egunero pairatzen duten egoera, beren kontrako etengabeko eraso. Nik indigenen autodeterminazio eskaera eta oinarritzko gabeziak desagerrarazteko irtenbideen aldeko gatazka islatu nahi izan dut”. ■

Literatura

*Tunelak, izarak,
mozorroak eta bafleak*
Josu Martinez

Elkar, 2014
148 orrialde

Libre izan nahi zuen presoak

IMAJINAZIOA eta errealtatea nahastu du Josu Martinezek *Tunelak, izarak, mozorroak eta bafleak* (Elkar, 2014) liburuan. Azken 50 urteetan preso politikoen hamar ihesaldi saiakeraren bilduma plazaratu du, arrakastatsuak batzuk eta arrakastarik gabeak besteak. Dena den, arrakastak gutxi inporta du hemen, idazleak berak onartu duen bezala aniztasunaren bila lerratu baita batez ere. Preso ororen betebeharra libre izatea den neurrian, hari heltzeko baliatu dituzten imajinazio molde desberdinak batu dira irakurlearen intereserako; ihesaldi frustratuak eta garaituak, barregarriak, hunkigarriak, harrigarriak, eta abar. Batzuk oso ezagunak izango ditugu —Sarrionandia eta Pikabearen ihesaldi mitikoa bafleen barruan, edo Segoviako ihesaldia, esaterako—; eta beste batzuk aldiz, isilpean mantendu direlako, ez dira hain ospetsuak.

Tonu eta forma periodistikoa da nagusi. Esan nahi baita, Josu Martinezek lekuko zuzenekin izandako elkarrizketen partaide bihurtzen duela irakurlea. Horri esker inpaktua, sorpresa eta intriga are handiagoa da, abentura artistikotzat har genitzakeen ihesaldi hauen pertsonaia oro hezur-haragizkoak direla dakigunean. Bestela, “horrelako kon-

tuak filmetan bakarrik ezagutu dituenaren ignorantziaz” (68. orrialdean), dena asmatua dela pentsa genezake. Hala gertatzen da, adibidez, Kabraren ihesaldiarekin; ospitaleko leihotik salto egiten du azpian lagunen kotxe bat zain duela, baina espontaneoki beste bide bat hartzen du. “Hori bai ihesaldia Kabrarena; polizia ez ezik, kideei ere eskapatzea!” (60. orrialdean). Harrigarriak ere Berasategi anaien aldaketa eta Iparretarren operazioa Paueko espetxean. Kartzelan sartuz, gero ateratzeko egindako ihesaldiak biak.

Josu Martinezek hamar ihesaldi hautatu ditu guri liburu batean eskaintzeko. Hau da, bere irudipen pertsonalagatik hauek eta honela konbinatu ditu, ene ustez, emaitza egokia lortuz. Irakurketa arina, informazio iturri, datu eta elementu interesgarri hornitua eta ihesen inguruko Sarrionandiaren burutazio batek koroatua. Amaiera aldera, azken 50 urteetako ihesaldien kronologia bat topatuko dugu eta liburuaren prozesuan lagungarri izan dituen hemerrotekako informazio iturrien bilketa.

Irakurgai zinez gomendagarria. ■

Saioa Ruiz Gonzalez

ARABAKO BERTSOLARI TXAPELKETA 2015

www.bertsazole.eus/araba

3. FINALAURREKOA

OTSAILAK 8, igandea, 17:30ean

LEGUTIO, Kultur etxean

Gai-emaldea: Nieves del Álamo Gil

Iñaki
Viñaspre
Simon

Asier
Rubio
Hidalgo

Ponru
Abarrategi
Sarrionandia

Iker
Agirre
Uribearen

Xabier
Igoa
Eriz

Paula
Amiburu
Izagarral

Babesle nagusiak:

Udala:

argia

Jules Massenet-en *Werther*

OLBE. Bilbao Orkestra Sinfonikoa. **Zuzendaria:** Michel Plasson. **Gaudeamus Korala. Zuzendaria:** Julia Foruria. **Bakarlariak:** Roberto Alagna (tenorea), Elena Zhidkova (mezzoa), Elena de la Merced (sopranoa), Manuel Lanza (baritonoa). **Eszena Zuzendaria:** David Alagna. **Lekua:** Euskalduna Jauregia. **Data:** urtarrilaren 17a.

Werther totala

AITORTU BEHAR DUT *Werther* dela nire opera kuttuna, edo kuttunetako bat. Beharbada Jules Massenet-en partitura benetan elegantea eta inguratzaila delako, edo halako drama erromantikoak gustukoak ditudalako. Horrez gain, opera hau txikitan ikusi nuen lehenengoa da, ikaragarri gustatu zitzaidan une horretan, eta inpronta bereziren bat utziko zidan, dudarik gabe. Aldi honetan, OLBEk eskainitako produkzioak, *Teatro Regio di Torino*koak ez zidan huts egin. Eszenaratze klasikoa, errealista, argia eta koloreak oso ondo aukeratuak eszena bakoitzaren giroa islatzeko, eta, inportanteena, ahots ederrak.

Roberto Alagna tenore frantziarrak ondo merezia du bere ospea. Nortasun handia du eta artista honen aurrean ez dago epelkeriarik: edo maitatzen duzu edo kontrakoa. Niri asko gustatzen zait. Ahots naturala du, erraz-erraz ateratzen diren horietako bat, garbia eta argitsua, opari bat. Eta taula gainean eskarmentu handiko aktoreak bezala mugitzen da, aisetasun eta indarrez. Agian, Werther gaixoaren rola egiteko indar gehiegi, arima delikatuak pertsonaia baita. Alderdi horretan ezin dugu ahaztu Alfredo Kraus-en bertsioa, hain erromantikoa, zentzu

onenean. Hala ere, Alagnaren kantu freskoak desgokitasun horiek estaltzen ditu.

Ikuskizun biribila disfrutatu genuen. Elena Zhidkova mezzoa Charlotte ederra egin zuen, eta Elena de la Merced sopranoak txalo handiak jaso zituen Sophie dotore eta ondo interpretatua eginez. Manuel Lanza baritonoa Albert konbentzigarria eta zertxobait diskretua iruditu zitzaigun. Orokorrean interprete-talde sendo baten aurrean aurkitu ginen. Aipamen berezia merezi du Jon Plazaola tenore donostiarrak, beti bezala eraginkortasunez aritu baitzen.

Nabarmentzekoa da, halere, alderdi eszenikoa, oso klasikoa, baina ez neutroa. Itxuraz dekadenteak ziren elementuekin oso atmosfera iradokitzaileak lortu zituen David Alagna (Robertoren anaia) eszena zuzendariak. Bikaina.

Eta amaitzeko, ezin dugu ahaztu Bilbao Orkestra Sinfonikoaren lana, Michel Plasson maisuaren batutapean, oso egokia uneoro. ■

Montserrat Auzmendi

Gaia: Zuberoako herriak

MUSIKA

Bakarka aritzeko garaia

BILBOKO ARRIAGA ANTZOKIAN aurkeztu du Mikel Urdangarinek hurrengo lau hilabeteetan egingo duen bakarkako bira. Hamazazpi urte daramatza zornotzarrak ohol-tza gainean, eta “parentesi” horretako bi abesti jo zituen bertan, ibilbide horren bi muturrak lotu nahian: konposatu zuen lehen kanta, *Bazkalosteko Kafea* (Haitzetan, 1997) eta egindako azken lanetik (*Jainko Txiki eta Jostalari bura*) hartutako *Herri Zabarra*. “Kantu bat eta bestea lotzen duen parentesi horretan beti jo izan dut lagunduta. Eta lehenengoz bizitzan taula gainean bakarrik jo nahi dut”, adierazi du Urdangarinek.

“Bira hau egin daitekeen birarik berriena eta erronkarik handiena” dela uste du abeslariak. Euskal Herrian barna eramango duen 21 kontzertuko *tour*-arekin Urdangarinek publikoaren gertutasuna bilatzen du. Antzokiez gain, museo ugartan ariko da bakarka, Irungo Oiasson adibidez; baita kafe antzoki eta kultur etxeetan ere. “Lan askorekin” ibiliko dela azaldu du, “bi eta hiru kontzertuetako asteburuak etorriko zaizkit eta”.

Biluztasuna da helburua: “Kantutak sortzez diren modukoak aurkeztu nahi ditut, jaiotzen diren era horretan”. Etxeko sukaldean bakarrik sortzen ditu Urdangarinek abestiak, gitarrarekin. “Hori erakutsi nahi dizuet, etxeko sukaldeko bakardade horretako Mikel hori”. Ez baxurik, ez biolinik, ez bateriarik... “Sortu ziren bezala, ahotsa eta gitarrarekin, besterik ez”.

Tira, agian zertxobait bai, izan ere, urte bukaeran argitaratu nahi duen disko berriko abestiak aurkezteko ere baliatuko du kontzertu sail hau, “bukatu gabe egongo balira bezala”. Eta birak aurrera egin ahala, abesti berriak sortu eta aurkeztuko ditu. “Sortze prozesu hori eta zein sorkuntza uanean nagoen erakutsi nahi diot jendeari. Denbora luzez izan dut buruan ideia, baina sekulan ez naiz ausartu pausoa ematera.

MIKEL URDANGARIN

Zer: 2015 Bakarkako bira.

Hurrengo kontzertuak:

Getxo (otsailak 8), Heleta (otsailak 13), Irun (otsailak 14), Lizarra (otsailak 15), Zumaia (otsailak 20), Durango (otsailak 21), Donostia (otsailak 22), Madril (otsailak 27).

Orain horrelako bira bati aurre egiteko prest sentitzen dut nire burua”. Bakarkako diskurtsoari eutsi nahi dio baina, zergatik orain? “Agian, gitarrarekin dudak harremana hobetu delako, lagun sentitzen dudalako, bien artean ikuskizun ona eskaini ahal dugula sentitzen dudalako”.

Oraindik ez daki norekin eta nola grabatuko duen disko berria baina kontzertu guztiak grabatuko ditu: “Abestien bildumatxo bat egin nahi dugu”. Hala ere, abesti berriak oso desberdinak izango dira biran

eta diskoan. “Bi urte daramatzat lan berriko musika konposatzen, eta esango nuke gehiena egina dudala”.

Otsailaren 8an, Getxoko Andres Isasi eskolan izango da lehen kontzertua, eta ordurako lehen abesti berria prestatu izango du. “Ideia da, birak aurrera egin ahala, abesti berriak sortzen joatea, baina ziurtasunik gabe, musikak eta hitzak aldataririk jasango duten aurreikusi gabe, zaila baita urtebetean aldataririk ez izatea. Askatasun osoz jokatuhau nahi dut”.

Era berean, abesti zaharren moldaketak entzun ahal izango dira 2015eko kontzertuetan, “taldean jotzeko pentsatuak izan diren abestiak sortzez izan diren bezala aurkeztuko ditut berriz”.

Bakarka aritzean, nekea handia dela dio, baina baita satisfazioa ere. “Musikari moduan hazteko aukera handia da bira hau”. ■

Myriam Garzia

Metal super-hidrofugoa laster merkatuan?

J. ADAM FENSTER

URA ALDARATZEN DUEN edozein materiali hidrofugo esaten zaio. Naturan badaude joera hidrofugoko landareak, baina gutxi dira. Halaber, industrian, eraikuntzan... erabiltzen ditugun material gehienak, guztiak ez esatearren, ez dira hidrofugoak. Material horiekin egindako makinek eta egiturek pixkanaka euren propietateak galtzen dituzte, eta aldiro berritu behar izaten dira.

Rochesterreko Unibertsitatean (AEB) Chunlei Guok zuzendutako lantaldeak, naturan aurkitu daitezkeen landare hidrofugoak behatuz, haien ezaugarriak metaletara iragatea lortu du. Landare hidrofugoaren propietate nagusia zimurtasun nanometrikoko gainazala izatea da; ezaugarri hori metal xafla txiki bati iragatea erdietsi dute. Nola? Femtosegundo-laser baten bidez metal xaflara izpiak bidaliz. Laser mota horretan, izpiaren iraupena femtosegundo batekoa da; femtosegundoaren eta segundoaren arteko erlazioa segundoaren eta 32 milioi urteren artekoaren berdina da.

Sistema horren bidez lortutako gainazal hidrofugoak abantaila handi bat du: orain arte lortutako material hidrofugoak urarekiko 70 graduko inklinazioa behar zuten beren ezaugarriak mantentzeko, eta oraingo honek bost gradukoa baino ez. ■

Ebola izurritea beherantz

OSASUNAREN Mundu Erakundeak urtarilaren 21ean adierazitakoaren arabera, Afrikan astero ebolaz kutsatzen diren kopurua erdira etorri da abuztuko eta iraileko datuekin alderatuta. Bidean ia 9.000 pertsona hil dira, eta milaka asko ebolaz jota edo ahulduta geratu dira.

Liberian, Ginean eta Sierra Leonan daude gaixo gehienak, eta jaitsiera ez da proportzio berean eman herrialde horietako bakoitzean. Beherakada nabarmenena Gineakoa izan da. Sierra Leonakoa, aldiz, oso apala. Izan ere, gaixo kopuruaren gutxitzea nazioarteak egindako ahaleginarekiko proportzionala izan da. ■

CDC GLOBAL-CC BY

Bustitzen ez duen ura modu errazean ekoiztea lortu dute EHU

EHUko Ana Margarida Fernandezek iragarri du ur lehorra izezez ezaun den materiala metodo sinple bat erabiliz ekoiztea lortu duela. Lorpenak erabilpen ugari izan dezake, esaterako, nekazaritzan, gastronomian eta kosmetikan, besteak beste produktu berriak sortzea merkeago bihurtu baitezake.

ttiki.com/317806
(Euskaraz)

3D betaurrekorik gabe ikusteko sistema

Austriar zientzialari talde batek garatutako teknologiaren bidez, etorkizunean ez dira betaurrekoak behar izango 3D irudiak ikusteko. Sistemaren funtsa da begi batetik irudi bat ikustea eta bestetik beste bat.

ttiki.com/317808
(Gaztelaniaz)

Dinosaurioak desagerrarazi zituen asteroideak larri eragin zien ugaztunei ere

Dinosaurioen desagertzea bidea zabaldu zigun ugaztunoi, baina ikerlari estatubatuarrez osatutako talde baten arabera, orduko ugaztun espezie nagusiak dinosaurioekin batera desagertu ziren, eta kumeak gorputz barnean hazten zituen gutxienekoak baino ez zuen irautea lortu.

ttiki.com/317810
(Gaztelaniaz)

Babeslea: **iametza Interaktiboa**

ideia batetik errealitatera

web garapenak

multimedia

aholkularitza

edukiak

iametza

interaktiboa

www.iametza.com

T.943 37 67 16

Gernikara? Eskinosoa

BASOA janaria sortzeko eta metatzeko kaos oparoa dela nioen aurrekoan. Eta kaos horretan harrapari iaioenak nagusi. Belearn familiako korbidoak ez dira harrapariak, baina ez dira atzean geratzen... Belabeltza, bele txikia, erroia, belatxingak, mika, eskinosoa... Azken hori da basoarekin lotura estuena duena. Baso mugako arbolak eduki miatu eta fruituak onenetik onera jaten ditu: gerezi, udare, aran, eta abar. Hala ere bere buila eta zalapartak ederrak dira. Eta lumaje urdina erakusten duen hegaldi zakarra, zer esanik ez!

Eskinosoa basoko langile porrokatuenetakoa da. Bazka aukera zabala du, denetik jaten du: masusta, otsalizar koxkor, saguzar, har, beldar, intsektu, txori (kaskabeltz, hormatxori...), habietako arrautza... Habietako lapurra ezizenez ezagutzen dute basoan, harrapari fama du: txinboen habia batetik di-dako batean hiru arrautza eraman ditzake. Basoarekin mugante diren artasailetan ere jankada galantak egiten ditu.

Beste bat da, orde, bere lan nagusia: basoa ereitea. Hurrak,

gaztainak, pagatxak, pinaziak, ezkurak denetatik bildu eta barreiatzen ditu. Gehien atsegin duena ezkurra da, haritz kantudunaren ezkurra (*Quercus robur*). Gozame-na hartzen du jasoko dituen ezkurak hautatzen: kalitatea, tamaina, heldutasuna, pisua eta, batez ere, apopilorik ez dezala izan, berak baino lehenago jango duen harrik ez dezala izan, alegia. Bai, neguan jateko biltegitan pilatu eta jasotzen ditu. Mokopean hiruzpalau ezkur eramateko adinako zakuto antzeko bat du. Ezkutatu goroldioan, sustrai artean, enborretan edo orbelpean. Memoria bikaina du, atzera bilaketa erraztuko dioten erreferentziak zorrotz behatu eta memorizatzen ditu. Behar izanez gero, bilaketa erraztuko dioten seinaleak jartzen ditu, harritxoak eta abar. Neguan eta udaberrian jan eta jan, baita ernatuta gero ere... Eta mordo

EBIRD.ORG

Mokopean hiruzpalau ezkur aldi berean eramateko gai da eskinosoa.

batek ernatu eta zuhaitza izateko bideari ekingo diote. Basoa biziberritzeko gero eta gehiagotan hartzen da kontuan eskinosoa.

Gernikara? Korbi-doak, eskinosoak! Etxean bezala sentituko dira eta laster letorke arbola eta hariztia. ■

Baratztea

BARATZEA eskola paregabea da. Bertan gauza mordoak ikas daitezke. Baratzetik gabeko eskolarik ez litzateke ametitu behar. Ari-keta, elikadura, biodibertsitatea, paisaia kulturala, genetika, garaian garaikoa, belaunaldien arteko trukea, lurraren eta gure osasunaren arteko loturak, estetika, gastronomia, ekosistemaren oreka, ikerketa... Izan ere, zer ez da ikasten baratzean?

Argazkikoa Orioko ikastolako baratztea da. Haiek harago doaz: espiralak, artea, biodinamika, permakultura... Igarriko zaie, gero, hor ikasiko duten ikasleei. Besteen aldean aurrean ibiliko dira. ■

JAKOBA ERREKONDO

Cádizko Dama: hain urrun eta hain gertu

ESPAINIAKO HEZKUNTZA MINISTERIOA

Ezkerrean, Pelayo Quintero Aauri arkeologoa. Alboan, haren ametsetako dama.

CÁDIZ (ESPAINIA), 1904. Pelayo Quintero Aauri (Cuenca, 1867-Tetuan, 1946) arkeologoa Andaluzia-ko hiri horretara iritsi zen, helburu nagusi bat gogoan: “ustezko” Cádizko Dama aurkitzea. Kontua da urte batzuk lehenago, 1887an, Punta de la Vaca izeneko inguruan basogabetze lanetan ari zirela, ezustean sarkofago antropoide bat topatu zutela. Gizon-zeukan sarkofago feniziarak, eta Pelayo Quinterok pentsatu zuen kutxa hura ez zela bakarra izango Cádiz-en, bikotekidea behar zuela, eta Cádizko Damarekin obsesionatuta, haren bila hasi zen.

Nekropoli punikoak eta erromatarrak induskatu zituen, hipogeoetako ehorzte-ostilamenduetatik urrezko bitxiak, kutxak, anforak, ukendu ontziak eta argi-armiarmak berreskuratu zituen eta Cádizko ehorzketen lehen tipologia zehatza ere ezarri zuen. Baina damaren arrastorik ez zuen atzeman.

1939an Pelayo Quintero Tetuanera (Maroko) joan zen bizitzera. Baina erbestaldiak ez zion obsesioa arindu. Arkeologoak berak esaten zuen Cádizko Damarekin amets egiten zuela ia gauero. Marokon lanean jarraitu zuen: Afrika iparraldeko arkeologiaren bul-tzatzaile nagusietakoa izan zen eta 1940an Espainiar Museoan sortu zuen Tetuanen. Hiri horretan hil zen 1946an, 79 urte zituela.

1980ko irailaren 26an, Ruiz de Alda kaleko orube batean, hondeamakina baten hortzek marmolezko plaka handi bat jo zuten. Langileak eskua marmolezko kutxan sartu zutenean, hezur zatiak topatu zituen. Obrak geldiarazi zituzten eta Ramon Corzo arkeologoa hurrengo astelehenetan joan zen orubera. Aurkitutako pieza eskerga ondo garbitu eta emakumezko aurpegi bat geratu zen agerian. Emakume itxurako sarkofago feniziarra zen, Pelayo Quinteroren ametsetako Cádizko Dama, alegia.

Pelayo Quinterok 35 urte eman zituen hirian, eta horietatik gehienak Ruiz de Alda kaleko etxe batean. Patioan itzala eskertuko zuelakoan palmondo batzuk landatuarazi zituen. Palmondo horien azpian aurkitu zuten mende erdi geroago Cádizko Dama.

Pasadizoak ipuina dirudi eta ipuin horri Felipe Benítez Reyes (Cádiz, 1960) idazleak erantsi zion irakaspena *Mercado de Espejismos* (Liluren merkatura) lanean: “Quintero Aaurik, finean, amets bat izan zuen, baina sekula ez zuen jakin amets horren gainean lo egiten zuela. Sekula ez zaigu bururatzeko zapaltzen dugun lurrari begiratzea, nahiz eta, gehienetan, zanpatutako lur hori eskura dugun altxor bakarra den: toki ezdeusa unibertsoan”. ■

Arrastoak

Munduari bira 72 egunetan

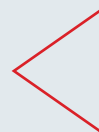
DUELA 125 URTE Nellie Bly kazetari estatubatuarrek Jules Vernerren Phileas Fogg pertsonaia ezaguna emulatu nahi izan zuen, munduari 80 egunetan bira osoa eginez. Fikziozko balentria berdindu ez ezik, hobetu egin zuen: 1890eko urtarrilaren 25ean itzuli zen New Yorkera, eta Foggkek baino zazpi egun gutxiago behar izan zituen planeta inguratzeko.

Ez zen hura izan Elizabeth Cochranen –hori zuen benetakoa izena– lorpen bakarra. Besteak beste, 1887an, eritasun mental bat zuela itxuratuz, erietxe psikiatriko batean sar zezaten lortu zuen. Hamar egunetan erietxeko baldintza onartezinak sufritu ondoren, *New York World* egunkarian salatu zuen bizi izandakoa. Kasua epaitegietara iritsi zen, eta erietxeko baldintzak hobetzea erabaki zutenean kazetariaren gomendioak aintzat hartu zituzten. Munduari bira eman baino lehen, gaixo batzuen egoera iraultzea lortu zuen behintzat ■

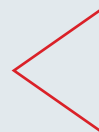

Egunero lan berriak sareratzen ditugu
1.300 bideo baino gehiago ikusgai

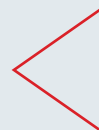
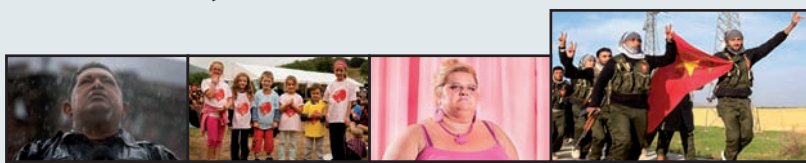
Erreportajeak

Bost minutuko bideoak. Gai mamitsuak era argian azalduta.

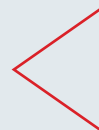
Elkarriketak

Zer esana eta pentsatua ematen duten pertsonekin solasean.

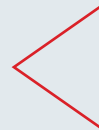
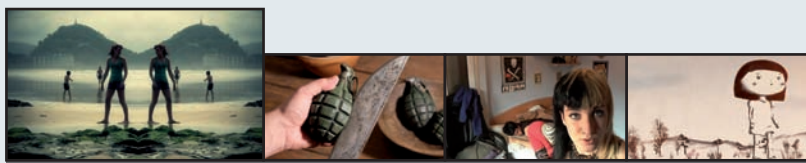
Argazki galeriak

Kanpoko zein bertako argazki bilduma ikusgarriak begiaren gozamenerako.

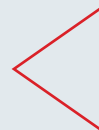
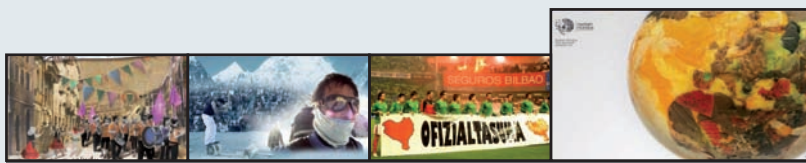
Ekitaldiak

Ekitaldi interesgarriak klik batean, baita nazioartean emandakoak ere.

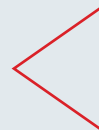
Film laburrak

Erabiltzaileek sarean zintzilikatutako euskarazko film laburren hautaketa.

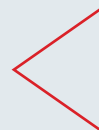
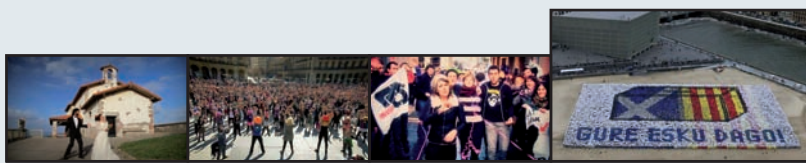
Dokumentalak

Dokumental berri bat astero. Euskaraz edo euskarazko azpiztituluekin.

Solasaldiak

Gai zehatzei buruzko eztabaidak, hitzaldiak eta mahai-inguruak, gogoetarako material gisa.

Bideo herrikoiak

Euskal Herrian jendearen ekimenez egindako bideoen biltokia.

«Helburu bakarrerantz abiatu nahi dugu, erritmo ezberdinetan»

Larzabale, 1975. Euskal filologoa. Irakaslea. EH Baiko eleduna. Martxoko departamenduetako bozetan hautagaia Amikuze eskualdean. EH Bilduk eta EH Baik Euskal Bidea aurkeztu zuten –Irungo FICOPA erakustazoka– egunaren bezperan elkarrizketatu genuen Donibane Garazin.

| MIKEL ASURMENDI |

Argazkiak: Dani Blanco

Hiru urte dira ETak jarduera armatua betiko utzi zuela. Ondoren, besteak beste, Baionako Adierazpena azpimarratua izan da bake eta bizikidetzaren bidean. Zer iritzi duzu lortutakoaz?

Ipar Euskal Herrian hainbat gauza lortu dira, Hegoaldean ere bai, baina oro har, oraindik ez da lortu Espainiako eta Frantziako estatuen jarrerak aldatzea. Hala ere, behin eta berriz esanagatik, batetik, badago aldebakarreko ekimen bat, urratsak ematen ari dena, eta bestetik, intransigentzia izugarria duen aldea. Hasieratik bagenekien gure urratsek ez zutela bi estatuen jarrera aldatuko. Alta, guk gure bidean sakontzen badugu estatuen aldaketa etorriko da. Baionako adierazpena edo hitzarmena adibide bat da, agian ez zaio duen inportantziaren arabera oihartzunik eman, ez Euskal Herrian, eta hemendik kanpo are gutxiago.

Zertan funtsatzen da Baionako hitzarmenaren balioa?

Hasteko, ibilbide orria Frantziako Estatuari begira egina izatean: orokorra eta zehatza da. Orokorra: gatazkaren ondorioei buruzko neurriak planteatzen baititu, eta aipu egiten diolako gatazkaren funtsari eta ezagutza instituzionalaren ezari. Hori funtsezkoa da gatazka konpondu ahal izateko. Zehatza da, adibidez, presoen gaiari dagokionez, beraien eskubideak eta birgizarteratzeari buruz eman beharreko urratsak puntuz puntu idatziak direlako.

Halaber, kontuan hartu behar dira hitzarmenaren izenpetzaileak. Nahiz beren izenean sinatua izan, ez beren alderdien izenean, adierazpenak Ipar Euskal Herriko eremu politikoa zedarritzen du.

Alta, zein neurrian ez da politikari horiek mugitzeko duten beharrarengatik. Hots, gauza bat da sinatzaile horien nahia eta beste bat sostengatzen dituzten herritarren inplikazioa.

Hori horrela ulertuta ere, nik ez diot garrantzirik kentzen. Max Brisson edota Jean-René Etchegarayk Hitzarmenaren terminoetan jendarteari hitz egitea urrats izugarria da. Hain ziur, ez dute beren boz-emaila guztien nahia agertuko, baina hartu duten engaiamenduarekin gatazkaren dimentsioa beste eremu batera eramanez dute. Izan ere, jendartearen parte-hartze handiagoa behar da, populazioak bere egitea gatazka konpontzeko beharra. Hau da, gatazka konpondu beharra ez da abertzaleen arazoa soilik, gaiak haiek ere hunkitzea lortu behar dugu. Hitzarmenak estatuari neurri zehatzak eskatzeaz gainera, arazoa ez dela abertzaleen eta estatuaren arteko auzi soilik agertzen du. Euskal Herriak marko politiko bat behar duela dio ere bai. Horixe bere bertutetako bat.

Intza Oxandabaratzaren aldeko manifestazioa izan da Donibane Garazin. Ez dadin espetxeratua eskatu dute ehunka herritarrek.

Hau da, antolatzaileek gatazkaren konponbidean posizionatzeko deitu dituzte hautetsiak, hori izan da mobilizazioaren ezaugarrietako bat. Herritar baten alde agertu dira neurri errepresiboak salatuz. Manifestazioa jendearengana heltzeko xedez egin da bereziki. Garazin eta bi auzo eskualdeetako 230 hautetsik galdatu dute Intza Oxandabaratz preso ez sartzea. Hautetsien mozioen bidez aldaketa sortzen ari dela ikusten da. Populuak aldaketa nahi du. Manifestazioa Baionako hitzarmenaren espirituari lotua izan da.

Frantziako eskualdeak 22 dira eta 13 izanen heldu den urtean. Zer balorazio egiten duzu mapa berriaz?

Estatuak eskualdeen erreformari deszentralizazioa deitzen dio, eta

guretzat birzentralizazioa da. Eskualdeen karta berria ikusi besterik ez dago. Anartean, guk zer instituzio daukagu? Herriko Etxeak eta Herri Elkargo zenbait. Biarnesak eta gu nahasten dituen departamendua dago. Gogoeta premia handia dago eta galderak asko betiere: Euskal Herriko 280.000 biztanleak nola bildu pisua izateko makro-eskualde horretan? Nola antolatu eguneroko beharrei erantzuteko eta dauzkagun proiektuak Euskal Herrian aitzina eramateko? Barnealdeko edo euskal landetako 50.000 biztanleek zer eragin izanen dute makro egituraketa horretan? Euskal Herrian alta, hamarkadak dira hasi gurela euskal instituzioa eskatzen, euskal herritarren helburua argia da. Hala ere, kasu, estatuak egindako proposamenetan bide biziki bihurtuak daude. Gakoa da bide horietan gu ez galtzea.

“Baionako Adierazpenak estatuari neurri zehatzak eskatzeaz gainera, arazoa ez dela abertzaleen eta estatuaren arteko auzi soilik agertzen du”

Lurralde Elkargoa izan da abertzaleen eskaera urteotan. Berriki, Herri Elkargoa aukera aurreikusi da, prefetak proposatua hain zuzen ere.

Mehatxua handitzen doa azken urteetan. Euskal Herriak premiazko erantzuna behar du. Konpetentzia nahiko ukanen dituen egitura behar

dugu, lurraldetasuna behin betikoz blindatuko duena.

Horiek horrela, zein da EH Baik azken unean aukera instituzionalari buruz duen jarrera.

Guretzat oinarritzakoak diren irizpideen arabera heldu diren proposamenak aztertu ditugu. Hauek dira gure baldintzak: instituzioak eskuduntza nahiko izatea, Euskal Herriko lurraldetasuna errespetatzea, herri ordezkariak hautaketa zuzenaren bidez egitea, itsasaldea eta barnealdeko kohesionatuak izatea, eta egitura hori ebolutiboa izatea. Une honetan, aukerak ez datoz Euskal Herriaren eta Frantziaren arteko negoziaketatik, momentuan baldintzak ez dira ematen. Jean-Marc Ayrault lehen ministro zenak Lurralde Kolektibitateari ezezko borobila eman zion. Hemen eskaera adostua badago, baina Frantziako Gobernuak uko egin dio. Beraz, horren zain egon gabe, guhaurrek egin dezakeguna landu behar dugu.

Zer eta nola egin?

EH Baik –eta Baterak berriki– Herri Elkargoaren proposamenaren aldeko jarrera hartu du. Betiere oroitaraziz gure helburua zein den. Prefetak proposatutako instituzio berriaren aurrean onargarria dena adierazi dugu: instituzioa dena delakoa izanda ere, zein diren bete behar dituen gutxieneak eta non diren marra gorriak. Gure bidea ez baita gelditzen Lurralde Elkargoan ez Herri Elkargoan, guretzat, abertzale gisa, bideak segitzen du. Ondoren Autonomia Estatutua eta Euskal Herriaren burujabetza lor-

Rio Arga Kalea 28, 31014 Iruña Tel 948 13 26 97 lua@luark.com

Eskulanen Etxea

Elkano kalea, 5. Donostia 20004
T. 343 420 205 | F. 943 426 522 | M. 688 662 858
info@casalabores.com | www.eskulanenetxea.com

“Estatuak egindako proposamenetan bide biziki bihurgunetsuak daude. Gakoa da bide horietan gu ez galtzea”.

tzea ditugu xede. Urte bukaera bitartean Herriko Etxe guztietan izanen diren eztabaidetako lehen gaia hori da EH Bairentzat. Prefektak ezarri dituen hipotesi ezberdinen aurrean, herritarrek parte-hartzea eta ahalik eta gehiena erdiestea espero dugu. Lortuko dugun instituzioa dena dela ere.

Baikor erranik: euskal instituzioa eta lurralde markoa lortuko dira bi urteren buruan?

Lortuko dira baldin eta Ipar Euskal Herriko kontseiluek hala erabakitzen badute. Aldaketa hor dago. Bi bide daude: Estatuari galdetzea eta bere menpe egotea, edo bertan egiten dugun apustuari heltzea, hau da, legeak ematen dituen aukera hertsien baitan, bertako hautetsiek erabakia hartzea. 2016rako Herriko Kontseiluek Herri Elkargo bat nahi dutela berresten badute, bi urte barne izanen dugu egitura hori.

EH Bai koalizioa izatetik mugimendu izatera pasa da.

Orain arte hiru alderdi politikok osatu dute EH Bai (AB, Sortu, EA), batez ere hauteskundeetan aurkez-

teko. Koalizioan aritzeak EH Bairen izenean hartutako erabakiak hiru alderdi politiko horien izenean hartzea ekarri du. Azken urteetan, hauteskondeez harago joateko akordio estrategiko bat landu dugu. Gero, alderdiz kanpo dauden beste sektoreekin amankomunean aritzeko urratsa eman dugu. Emandako urratsekin, koaliziotik mugimendura iragan gara, alderdi politikoek erabakiak hartu ordez, ezkertiar eta abertzale direnek ere erabakiak hartu ahal izateko.

Eta zer pisu dute mugimenduan alderdiko kideak ez diren ildokoek?

Ez da planteatzen ildo bidezko mugimendua. EH Bai berritua osatua izanen da tokiko taldeen bitartez, zuzendaritza osatua da tokiko taldeen ordezkariekin. Aldaketa hori da, handia.

EH Bai aldatzen da funtsean?

EH Bai berrituan oinarri ideologiko eta politikoak berretsi dira. Funtsean ez da aldatzen, ez da proiektu politiko berria, ez dugu politika ezberdina defendatuko. Ezkertiar mugimenduko pertsona gehienak ez dira hiru

alderdi horietan afiliatuak izan, alabaina, EH Bairen eragin handiena bozetan izan da. Nolabaiteko inkoherentzia bazen hala ere, zeren eta ezkertiar abertzale eremu osoa ordezkatua izan arren, hiru alderdi politiko nagusiek kudeatua izan da, orduan inkoherentzia horren aitzinean prozesua garatu dugu EH Bai berritu ahal izateko. Oraingo aldaketa handiena izaeran dago, mugimenduen antolaketan eta ibilimoldetan eragingo duena. Ibilimolde berriarekin eskualde guztietan egituraketa berria eratzea nahi dugu, erabakiak hartzeko molde berri bat, orain arteko oinarri politikoak berretsita noski.

Departamenduetarako bozak dira martxoan. Azkenak ote?

Azkenak... Ez da aise hori erantzutea. Harrigarria bada ere, ez dakigu. Hori da gobernu sozialistaren (PS) ibilimolde politikoaren ondorioa. Nahasketa bat. Erreforma alimalea omen da martxan, baina ez dakigu noiz bukatuko den. Hauteskundeak heldu dira: Kontseilu Nagusiak hautatu behar dira, departamendurakoak, baina ez dakigu kontseilariak zein eperako izanen diren hautatuak.

Demagun, departamenduak ez direla guztiz desagertzen. Beren eskumenez hustuak izanen al dira? Ez dakigu. NOTRe lege proiektuaren arabera (Errepublikaren Lurralde Antolaketa Berria) egitura berriek zer konpetentzia izanen duten ere ez dakigu.

Edonola ere, bozak esanguratsuak izanen dira EH Bairentzat?

Kontseilu Nagusiak desagertuko direla diote, salbu (*Lobby* ikaragarria egiten ari dira hautetsi batzuk) baserri eremuetan. Orduan, Pirinio Atlantikoetako departamendua egon liteke, bere izenarekin. Baina, ez dakigu. Alabaina, aldatu dena bozkatzeko eremua da. 12 kantonamendu dira Euskal Herrian eta lehen aldiz, bozak batera izanen dira. Horrek EH Bairen pisua erakutsiko du. Areago, maiatzean Hego Euskal Herrian hauteskundeak izanen direla kontuan hartzen badugu, abertzale ezkertiarren pisua agertuko da garai bertsuan Euskal Herri osoan.

“Euskal Herrian erreallitate ezberdinak daudela erratea ez da tabua jada”

Zein testuinguruan kokatu behar dugu Euskal Bidearen aurkezpena?

Testuinguruak, batez ere, Europan erabakitzeko eskubideen inguruan izan diren bi gertakari inportanteek ezarri dute: bat Eskoziakoa da eta Kataluniakoa bestea. Bi lurralde horietan izan diren gertakariak autodeterminazio eskubidearen aldera haize berria ekarri dute. Biak dira eredugarriak guretzat, bai Eskozian gauzatu den erreferenduma egiteko lana, bai Katalunian eramaten ari den prozesua. Alabaina, Euskal Herria ez da Katalunia ez Eskozia, beraz, Irunen azal dutako proposamenaren helburuetako bat prozesua garatzeko gure bidea aurkeztea izan da. Proposamena Euskal Bidea egitasmoan bildua dago, autodeter-

minaziorantz doan bidea da, erabakitzeko eskubidea gauzatzeko behar ditugun urratsak daude, baita bidea lantzeko moldeak ere.

Berritasuna zertan datza?

Erabaki batean oinarritzen da funtsean: Euskal Herriaren barne aniztasuna ikusita, erreallitate administratibo desberdinak daude, erreallitate sozio-ekonomiko ezberdinak ere hein batean; bada, gure asmoa helburu bakarerrantz abiatzea da erritmo ezberdinetan, urrats berezituak emanez. Zentzu horretan, kontsultak ere ezberdinak lirateke eremu ezberdinetan. Horiek dira ezberdintasunak, hau da, onartzea herritar guztiek erabakitzeko eskubidea dutela, baina bide horretan etapa ezberdinak izanen direla jabetzea, prozesu berezituak hiru eremuetan.

Hiru erreallitate horiek elkarrengandik urrunxeago daude, demagun, duela 20 urte baino?

Niretzat hurbilago daude: jendea gehiago mugitzen da, gazteek aise harreman truke gehiago dute hiru lurraldeetan, eta gero, ekonomiari dagokionez, askok eta askok, abertzaleez haratagoek ere, ulertu dute aise aukera gehiago daudela Iparraldeak eta Hegoaldeak harremanak batera garatzen badiutze. Halaber, politikan, nahiz eta bide gogorra eta korapilatsua bizi izan dugun, nolabaiteko esperientzia bizi izan dugu bi aldeetako herritarren artean, Iparraldeak eta Hegoaldeak bide egin dugu neurri batean. Euskal Bidea proposamenarekin heldutasun batera iritsi garela erakutsi dugu. Adibidez, ez da tabu erratea Euskal Herrian erreallitate ezberdinak daudela, ez da ukatzen, ordea, denak euskaldunak garela. Abiapuntua hori izanik, euskaldun soilik sentitzen garenok gure nazio eskubideak ezagutuak izatea nahi dugu euskaldun gisara. Hots, Euskal Herrian erreallitate ezberdinak daudela jakitun, horren araberrako bide bat proposatu dugu. ■

VITORIA
GASTEIZ
green capital

Gasteizen euskarazko
hauek ez galdu

euskara, zure frekuentzian

Lantegiak, ikastaroak hitzaldiak, aurkezpenak...

• **GAJ-JARTZAILE ESKOLA**
LITERATURA ABIAPUNTU. Otsailak 14
Hitzaldiak. Harkaitz Cano, 17:00;
Eider Rodríguez, 18:00
Bertso-saioa. 19:00
Eider Rodríguez, Nerea Elustondo eta
Jon Maia.
Informazioa: bertsozale.eus/eu/araba

• **GASTEIZKO EUSKARAZKO KULTURA AZTERGAI**
Hitzaldia. Huhezi eta Emun. Oihaneder
Euskararen Etxea. Otsailak 26, 18:30

Haurrak eta familiak

• **JOSTAILU MAGIKOAK**
Asier Kidam magoa. Haurrentzako magia.
KunArte (Abetxuko Pueblo 14). Otsailak 8,
12:00 eta 18:00. 3-5 urteko umeentzat, 6 €

• **FAUSTINAREKIN MUNDURATUZ**
Eneko Etxebarrieta. Iparralde gizarte etxea.
Otsailak 18, 18:00. 4-8 urteko umeentzat, 1€

• **AMILAMI**
Pantzar Teatra. Hegoalde gizarte etxea.
Otsailak 21, 12:00. 4-8 urteko umeentzat, 1€

• **KLASIKOAK? BAI, NOSKI!**
Iñaki Carretero. Ibaiondo gizarte etxea.
Otsailak 21, 18:00. 4-8 urteko umeentzat, 1€

• **AMONAREN SUTONDOKO IPUINAK**
Txotxongiloak. Otsailak 25, 18:00 Ariznabarra
gizarte etxea. 3-8 urteko umeentzat, 1€

• **IPUIN LOTSATIAK**
Odei Agirre. Otsailak 25, 18:00. Judimendi
gizarte etxea. 4-8 urteko umeentzat, 1€

Antzerkia

• **ERDIBANA**
Principal Antzokian. Otsailak 12, 20:30.
Sarrera: 10/14 €

Musika

• **BIDE ERTZEAN**
Kontzertua. Parral Taberna. Otsailak 24,
20:30. Korrika Kulturalaren barruan

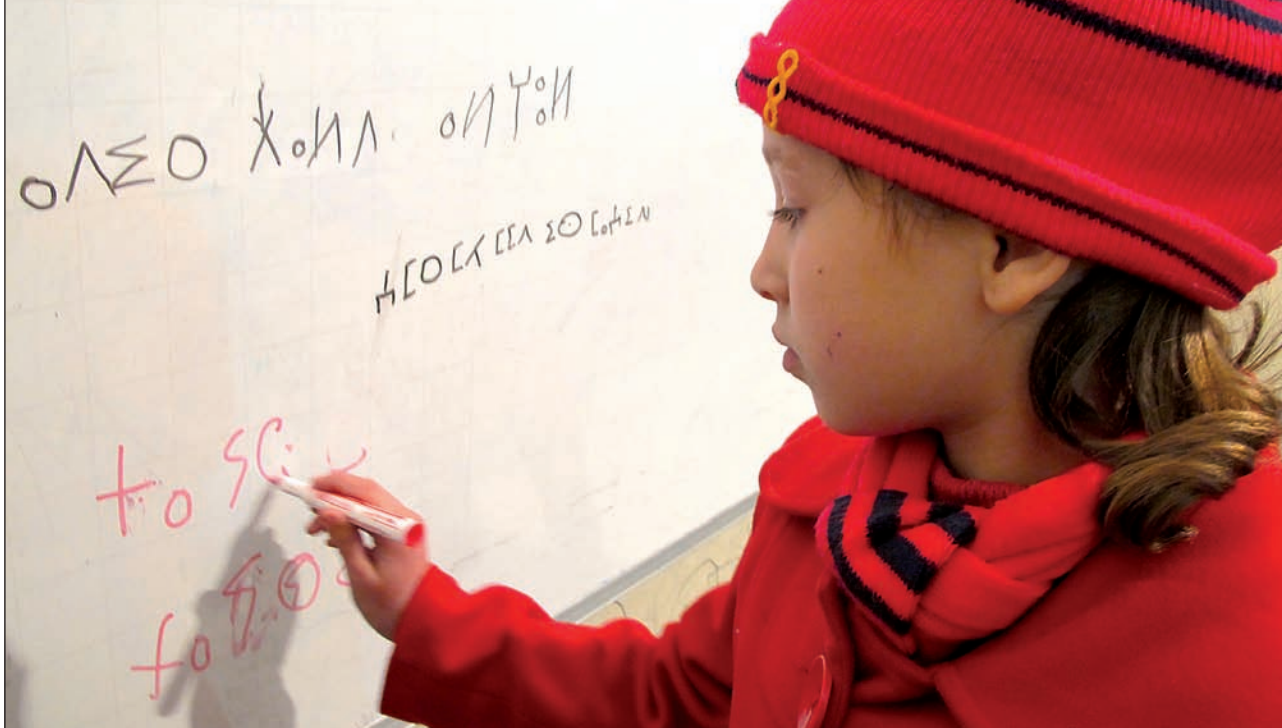
Zinema

• **80 EGUNEAN**
“Berdinzenema” zineforumaren barruan.
Oihaneder Euskararen Etxea. Otsailak 26,
18:30

_Maite duzun hura, euskaraz!

Ayuntamiento
de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko
Udala

TERMOMETROA

AMAZIGERA

Libiako “beste” historia idazten

Lau hamarkada luzez debekatutako hizkuntza berpizten dihardute Libiako amazighek. Iragana, baina, pisua da, eta korapilatsua oso herrialdeko egoera. Ez da erraza.

Testua eta argazkiak:

| KARLOS ZURUTUZA |

HOTZ DAGO ikasgela barruan. Ume askok artilezko txanoak jantzita dituzte, eta munduan gutxik identifikatuko luketen alfabetoaz ari dira lanean. Nekez pentsa liteke Mediterraneo hegoaldeko eskualde batean gaudenik. Libiako mendiotan, alabaina, neguko ohiko irudia dugu.

“Amazigerazko hiru ordu eskaintzen ditugu astean, 1. eta 4. maila bitartean”, azaldu dio ARGIAri Mezzoko eskolako zuzendari Said Azabik. Jadu herriko auzoa dugu Mezzo, Nafusa mendikatean, Libia ipar-ekialdean.

Berbere izenez ezagunagoak diren arren, Afrika iparraldeko jato-

rizko herria da amazigha. Marokoko kostaldetik Egiptorainoko esparruan zabaltzen dira, eta Sahara barruko tuaregek hitz egiten duten hizkuntza bera dute. Askok diote herri hau egundaino bizirik irautea miraria dela; arabiarrek lurralde hauetara VI. mendean iritsi zirenetik, asimilazio prozesu bortitzari aurre egin behar izan baitiote amazighek. Libian populazioaren %10 direla uste da.

“Amazigerazko lehen eskolak 2011n eskaini genituen, mendi hauetan, gerrak oraindik irauteen zuela (*Egunsentia gizon askeen mendietan*, ARGIA, 2.290. znbk.)”, ekarri du gogora Azabik, umeak patiora atera

berri direla. “Adfel, adfel!”, oihu egin dute umeek: “Elurra!”.

Zuzendariaren hitzetan, erabiltzen duten materiala eta irakasle taldea “boluntario andanari” esker lortu dira. Baina ez da erraza izan. 1973an, Muammar Gaddafiren “iraultza kulturala” zela eta, bere *Liburu berdearekin* bat ez zetozen gainontzeko guztiak debekatu eta, askotan, suntsitu egin ziren. Amazighak arabiar jatorrikoak zirela zioen Gaddafik, eta dialekto hutsa beren hizkuntza. Herri honen hizkuntza eta kultur adierazpen oro debekatu zituen agintariak.

“Errautsetatik atera ginen eta galdutako denbora berreskuratzeko

Gaddafiren debekuaren ondoren, hamarnaka irakasle ari dira amazigera irakasten belaunaldi berriei. Ikas materiala ahal duten moduan sortzen ari dira.

ahalegin bete-betean ari gara gaur egun”, dio Madghis Buzakharrek. Preso politikoa izan zen Buzakhar, eskola liburuen egileetako bat da egun. Tripolin bizi arren, Nafusako semea da 33 urteko gaztea, Jefren herrikoa, hain zuzen. Zalantzarik gabe, Libiako amazighen gune nagusia dugu mendikatea, baina ez bakarra. Zwara herria da bestea, Tunisia-ko mugan, kostaldean. Han, irratiko egoitzan egiten dira kultur ekintza gehienak. Gaur 15 irakasle bertaratu dira, 4. eta 5. mailetako material berria ezagutzeko asmoz.

“Gehienok ama hizkuntza amazigera izan arren, 2011 arte ez ginen hasi idazten. Tifinag-a, gure alfabetoa, debekatuta egon zen Gaddafiren agintean”, dio mintegiko parte-hartzaile Noha Alasik.

“Interneti esker ikasi nuen idazten sasoi hartan”, gaineratu du 24 urteko gazteak. “Hemen gauden guztiok halaxe lortu genuen”.

Bere alboan eserita dagoen Fatwa Halib bat dator. Irakasleen ebaluaketaren arduradun nagusiak erronkaren nondik norakoak azaldu dizkio ARGIAri: “60 irakasle ditugu Zwarako 26 eskoletarako, baina ez da inondik ere nahikoa”, kexu da 33 urteko boluntarioa. “Batetik, boluntarioen formazio ezak hutsunea dakar; bestetik, epe luzerako planik ez daukagu”.

Arte irakasle Najib Sasi, Hezkuntza Ministerioiako amazigeraren irakaskuntzarako sailburua ere bada. Bere ustez, ez dira logistika kontuak oztopo bakarrak.

“Mendez mende arabismoan oinarritutako mentalitateari aurre egin behar diogu, eta ezin dezakegu ahaztu herrialdeko egoera korapilatsua”, baieztatu du Sasik Zwarako bere bulegotik.

“Amazigerazko lehen eskolak 2011n eskaini genituen, mendi hauetan, gerrak oraindik irauten zuela”

Said Azabi, irakaslea

Egoera benetan aldrebesa da Libiako. Bi gobernu daude: Tripolin bat, eta Egiptoko mugan dagoen Tobruk hirian bestea. Bakoitzak hamaika milizia osaturiko armada du, eta elkarren kontra borrokatzen ari dira herrialde osoan. Funtsean, gerra zibilaz ari gara.

“Euskaldunen esperientzia”

“Nola demontre egin dezakegu aurrera egoera honetan?”, damu da Hafed Fatis. 48 urteko zwaratarra Euskal Herrian izan zen, 2013an,

Garabide elkartearen gonbidape-nari esker. Hiru hilabeteko ikastaroan, kultura gutxituetako beste hainbat kiderekin batera, euskare-n normalizazioan emandako urratsak ezagutzeko parada izan zuen amazighak. “Hamalau ginen taldean: kurduak, aimarak, ketxuak... Aukera ezin aberatsa-goia izan zen guretzat euskaldunen esperientzia ezagutzea”, azpimarratu du ekintzaileak. Euskal Herrian ikasitakoa Libiako bere eskualdean ezartzeko ahaleginetan dihardu Fatisek. “Nekeza” dela dio: “Hemengo askok berehalako emaitzak nahi dituzte, baina zera ikasi nuen euskaldunengandik; hizkuntza gutxitu baten erabateko normalkuntza epe luzeko egitas-moa dela”.

Mezzoko 3. mailako ikasleak gazteegiak dira debekuen hamarkada lazgarriak gogoratu ahal izateko. Areago, haietako batzuk ez ziren Libian bizi 2011 aurretik. Bederatzi urte dituen Talia, esaterako, Sudan-dik iritsi zen gerra bukatu ondoren. Egun, ordea, bere gelakideek bezain ongi hitz egiten du amazigeraz. Arrazoia agerikoa da. “Nire etxea hemen dago, Jadun. Ni ere libiarra naiz”, dio neskatoak, asteko azken amazigera eskola bukatu aurretik. ■

Babeslea: Bilboko Udala

Ziburuko Ikastolak lurra erostea erabaki du azkenean

EZ DA INOLAKO AKORDIORIK LORTU Ziburuko Kaskarotenea Ikastolaren eta Herriko Etxearen artean. Seaskak, Kaskarotenea Ikastolak, behin eta berriz azpimarratu du ikastolak zerbitzu publikoa eskaintzen duela, euskaraz ikasteko aukera emanda herriko haurrei. Laida Mujika ikastolako zuzendariak hala adierazi du: “Normala iruditzen zitzaigun herriko etxeak bere gain hartzea lurra edo zerbait”.

Marinela auzoan dago ikastola, 2012an sortua. Kaskaroteneako haurrak lur publikoetan ari dira ikasten, Ziburuko Herriko Etxeak baimena emanda. Hainbat obra medio bestelako kokapena eskaini zitzaion Seaskari eta honek ez zuen begi onez ikusi. Akordiorik ez zenez izan, bertan geratzearabaki zuen ikastolak, eta horrek ondorioak izan ditu. Argindarra moztu zieten eta egunero 100 euroko isuna ordaindu behar izan dute lur eremu publikoan baime-nik gabe jarraitzeagatik.

Ipar Euskal Herriko ikastolen herenak hartutako bideari heldu dio Kaskaroteneak, alegia, lur eremu pribatua erosiko du. Datozen egunetan sinatuko dute erosketa ofizialki. Seaskako kideek albistearen emateko egindako prentsaurrekoan adierazi zutenenez, ez dute bestelako konponbiderik aurkitu: lurra erosi edo ikastola itxi. Ikastolen herenak hartutako bidea bada ere, Seaskak esan duenez, lur eremu guztiek ez dute prezio bera eta Ziburuko lurrak garestia dira.

Ziburuko Ikastolak argindarra moztuta du eta egunero 100 euro ordaintzen dizkio Herriko Etxeari isun gisa.

300.000 euro beharko dira erosketa ordaintzeko, hiru Herri Urratsetan lortzen den dirua. Aurtengo jaietan bilduko den diru guztia erabiliko da lur eremua ordaintzeko. Ziburuko Ikastola laguntzeko bi ekitaldi egingo dituzte. Batetik, Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusiko finalistek saioa egingo dute Baionan apirilaren 18an, eta bestetik, 23an Hernaniko eta Ordiziako errugbi taldeek partida jokatuko dute Ordizian.

TERMOMETROA • EKONOMIAREN TALAIAN

Grezia da gure esperantza

IKUSPUNTU POLITIKOTIK EZ EZIK, ekonomikotik ere Greziak esperantza ekarri du Europako hegoaldeko beste herrietara, tartean Euskal Herrira. Baina nazioarteko kapitalismoaren ikur den Troikak (Nazioarteko Diru Funtsa, Europako Banku Zentrala eta Europar Batzordea) hankaz gora jarri nahiko du, kosta ahala kosta. Beraz, itxaropen hori hazi eta zaindu egin beharko da, errealtate bihur dadin, orain arteko austeritate, murrizketa, desberdintasun, inposizio eta ustelkeriaren oso bestelakoak diren politika ekonomiko eta sozial alternatiboen bidez.

Beste mundu bat eraiki dezakegula erakusteko garaia da: justua, berdintasunezkoa, parte-hartzailea, solidarioa eta herri bakoitzaren subiranotasuna errespetatuko duena. Garaia da erakusteko badaudela beste politika ekonomiko batzuk kapitalismoarekin zerikusirik ez dutenak; ustez ezkerrekoak diren gobernuek daramaten oraingo sozial-demokrazia bera ere auzitan jarriko lukete. Grezian boterera iritsi direnak mugimendu sozial eta antikapitalistetatik

datoz. Aurreko gobernuek ezarritako austeritate politiken aurrean mahairatu dituzten alternatibek greziarren gehiengoaren babesa jaso dute. Ezin zaio, hortaz, jende horri guztiari huts egin. Ezta Euskal Herria, Espainiako Estatua, Portugal edo Italia moduko beste herrialdeei ere. Denok gaude begira, ea kapitalismoaz gaundiko beste politika batzuek biderik ote duten.

Greziako agintari berriek erantzukizun handia dute. Euren mezua sinesgarria izan dadin, etsenplua eman beharko dute eta inperialismoak duen fronte mediatikotik etorriko zaien oldarraldiari eutsi beharko diote. Euren nortasunaren ikur izan behar du austeritateak eta gardentasunak (soldadak, bidaiak, autoak, etxeak...), ustelkeriaren kontra egunero borrokatzea, eta langabezia eta pobrezia daudenei lehentasunez laguntzea. Grezia da gure esperantza, ez diezagutela galarazi.

Juan Mari Arregi

Jendartea gertu elkarlanerako

Euskal komunikazioaren esparruan erreferentzia diren Argia Sariak elkargunerako tresna izan dira beste behin ere, urtarilaren 30ean Usurbilen. Saridunak jakiteko ikusminetik harago, gizarte eta kultur eragileen artean hartu-emana estutzeko balio izan zuen ekitaldiak.

| URKO APAOLAZA AVILA |

Argazkiak: Dani Blanco

EUSKAL KOMUNIKAZIOAREN ispilu ez ezik, herri mugimenduetako eta kultur esparruko eragileen artean ere erreferentzia dira Argia Sariak. Hala, aurtengo, besteak beste ekonomia sozialarekin loturiko talde eta kooperatiba eraldatzaileak batu zaizkie Usurbilgo Atxega Jauregian bildutako komunitate zabalari.

ARGIAK transbertsalak diren hainbat baloretan jarri du indarra azken urteetan (irakurri Estitxu Eizagirre zuzendariaren hitzaldia 45. orrialdean) eta jendartearen eragitea helburu izaki, jendarteak gertu behar du izan. Koherentzia horrekin beraz, Argia Sarien ekitaldia harremanak estutzeko plaza paregabe bilakatu zen urtarileko azken ostiralean, bazkari baten bueltan.

Sari berak, izen berriak

Orotara sei sari eman ditu aurtengo ARGIAK eta horietako biri izena aldatu die. Lehen Telebista zena, orain Ikus-entzunezkoen saria bihurtu da, euskarriari baino komunikazio alorrari garrantzia emanez. Hamaika Telebistako *IDEMtitateak* saioa izan da aurtengo saritua.

Bestetik, Publizitate saria zena Sustapen Ekintza da orain, komunikazio esparruko ekimen gehiagori aukera eman eta ideia konkretuak zabaltzeko kanpaina arrakastatsuak saritzeko asmoz. Eta zer arrakastatsuegorekin 2014an Gure Esku Dago ekimena baino? Ainhoa Mendibil ekimeneko komunikazio arduraduna harago joan zen eskertza hitzaldian: “Sustapen ekintza aipatu duzue, ea egunen batean gu ere sustapenetik

Ezker-eskuin, goitik behera: Gartzten Garaio (Aiaraldea), Nagore Uriarte (*IDEMtitateak*), Xabier Sagardia (*Entzun!*), Titto Betbedere (Euskal Irratiak), Iñigo Martinez (*Entzun!*), Angel Oiarbide eta Ainhoa Mendibil (Gure Esku Dago), Jose Luis Aizpuru (Euskal Irratiak), Izar Mendiguren (Aiaraldea), Jon Aranburu eta Nekane Zinkunegi (*Zebrabidea*).

gauzapenera pasatzen garen; gaur borondatea eta bihar erabakia”.

Internet saria Ipar Euskal Herriko iazko udal bozake elkarlanean jarraitu zituzten hedabideek jaso zuten: “Elkarlanak jarraitzen du –azaldu zuen Euskal Irratietako Jose Luis Aizpuruk–. Badakizue aurtengo ere hauteskundeak direla? Ez soilik maiatzean, baita martxoan ere”.

Entzun! aldizkariarentzat izan da aurtengo Prentsa saria: “Adi Entzun! @entzun saridun! #ArgiaSariak15”, halaxe zoriondu zituen twi-

terrez @Exprai marrazkilariak musika kazetakideak. Irratia saria berriz Arroza sareko uhinetan entzuten den *Zebrabidea*-rentzat izan da, eta Aiaraaldeko Komunikazio Leihok jaso du Merezimenduzkoa.

Modu ofizialean ez, baina bai inplizituki, beste sari bat ere izan zen: Kike Amonarrizek jasotako txalo zaparrada, 34 urtez ARGIAN txistegintzan jardun ondoren *Azken Txorakikeriak* liburuarekin kolaborazio horri amaiera eman baitio tolosarrak. ■

(1) Lander Arbelaitz (ARGIA); Patxi Baztarrika (Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako sailburuordea); Zigor Etxeburua (Gipuzkoako Foru Aldundiko Euskara Sustatzeko zuzendaria). (2) Nekane Zinkunegi (Zebrabidea); Jon Artano (Azpimarra). (3) Iñaki Soto (Gara); Angel Oiarbide (Gure Esku Dago). (4) Ixabel Bereziartua (ARGIA); Paul Bilbao (Kontseiluko idazkari nagusia). (5) Cristina Uriarte, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura sailburua; Martin Garitano Gipuzkoako ahalzun nagusia.

Noranahi zoazela. Nonahi zaudela. Zure jendearekin. Zure iritzia adierazi nahi duzunean, zeure erara. Euskara zure bizimoduaren osagaia da. Berezkoa duzu. Zu eta zure lagunen artean, zure giroan, **gozatu euskaraz**.

Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia

ESTITXU EIZAGIRRE KEREJETA, ARGIAKO ZUZENDARIA

«Norberak egiten ditu altxor patrikako objektu batzuk edo besteak»

BALOREEN KRISIA aipatzen da sarri “krisi” garai honi lotuta. Behar bada gauza bakoitzaren balioa balantzan jartzera iritsi gara, diruz larri egokitu-takoan, zeri eutsi eta zeri ez erabakitzeko. Eta sarri iritsiko ginen euskalgintzaren sorrerazko ondoriora: gauzen balioa neurtzeko ez direla unitate egokienak mundua mugitzen omen duten txanponak.

ARGIA gure balioak birdefinitu ditugu 2014an eta egiten dugun kazetaritza berriz kokatu dugu balio horietan: besteak beste lurraldetasuna, erabakitze eskubidea, euskaltzaletasuna, justizia soziala, parekidesuna... Gure ildo editoriala balioek markatzen dute, horrek esan nahi du ideologia edo alderdi ezberdineko jendeak bat egiten dugula balio haue-tako bakoitzaren inguruan.

Guretzat “balio” hitzak aipatutako “balore” horiek esan nahi du. Aldiz, txanponetan edo audientzian neurtzen dugunean, “balio” hitzak beti esan nahi du “zenbat?”. Zenbat irakurle dituzu? zenbat harpidedun? zenbat bisita? zenbat klik? galdetzen zaio komunikazio proiektu bati etengabe. Zenbaki horiek bere horretan neurtuko balute bezala komunikazio proiektu baten balioa.

Zenbat, zenbat... Euskararen iraupenerako zenbat balio du euskarazko komunikabideetako harpidedun bakoitzak? Durangoko azokan 80 urteko harpidedun batek esan zigun: “nik egunero irakurtzen ditut *Berria*, *Jakin* eta ARGIA”. Ene, zer balio du horrelako irakurle bakoitzak?

Eta zenbakiek beti dute balio bera? harpidedun bat harpidedun bat da, baina zer balio du Zuberoan dugun harpidedun bakan bakoitzak? zer balio du harpidedun berri bat Shangain egin izanak?

Zer balore dauka Euskal Herria eraikitze, komunikabide bat zazpi lurraldetara iristeak?

Eta bertako ekonomia datuetara-

“ARGIA harri txiki bat da, Daviden patrikan”

ko? edo bertako langabezi tasetarako? Gure enpresan ere egon da beharra kostuak murrizteko, eta batzurrean adostu genuen langileak gutxitu beharrean guztiok soldata bera edukitzea. Zer balio du krisi urteetan langile kopurua mantendu izanak eta baita langile bat gehiago ere kontratatu izanak?

Kalean, herritarren artean, kazetari independenteen lanak estimua irabazi duela dirudi, informazioa boterea baita, noiz eta demokrazia eta gardentasuna exijentzia urgente bihurtu diren garai honetan. Aurten go erasoak bakarrik ikusita, Parisen Yihadistek burututako ekintzak, Espainiako Gobernu indarrean jarri nahian ari den Mozal legea edo iaz saritu genuen *Topatu.infoko* kazetaria den Iraitz Salegi, jarraipen informatibo bat egiteagatik soilik kartzela arriskuan egotea, horrek guztiak esaten digu adierazpen askatasunaren kostua ez dela ez, txantxetako.

Kostuak kostu, ohartzen gara balioak bezain ezinbestekoa dela Euskal Herriaren berri munduan euskaldunok guk geuk komunika-

tzea. Horregatik jarri dugu martxan ARGIAren ingelesezko edizioa, eta bertako bi artikulua Erresuma Batuko *Open Democracy* webgunean argitaratu dituzte gure lizentzia libreei esker.

Lizentzia libreei esker baita ere, sarean aurki daitekeen euskarazko ikus-entzunezkoen bilduma zabalena eskaintzen dugu. 1.700 bideo baino gehiago, mundu osoan doan ikusgai. Zein litzateke, ohiko telebistaren prezioetan bilduma horren balioa?

Altxor bat patrikan. Horrela sentitzen gara euskalgintzako jendea askotan, esku artean dugun gauzen balioaz poz-pozik. Noski guztion nahia dela altxor hori ahalik gehien zabaltzea eta altxor horri ekonomikoki zukua ateratzea. Baina altxorrari balioa norberak ematen dio, ez neurriak, ez zenbatekoak. Norberak egiten ditu altxor patrikako objektu batzuk eta ez besteak.

ARGIA, neurritz, harri txiki bat da. Ez mendi bat. Baina ai, harri-txintzar hori, hankapean dugunean! harritzko mendi handi baten lilurak bezainbat mugiarazi gaitzake. Ojala, ARGIAk harri koxkor bat izatea lortzen badu, Daviden patrikan. Hor ari da Goliat (bertako eta munduko oligarkia) kolpe hilgarriak jotzen, herritarren gehiengo osoari azken tantara arte xurgatzeko dirua, baliabide naturalak, denbora, osasuna, hitza eta erabakimena... eta gu Daviden patrikan kokatzen gara, herritar guzti-guztientzat bizitza duina, merezi duen bizitza borrokatu dezan. Ea apunteria fintzen dugun eta Daviden abaila (gure baliabide denak, internet, aste-karia, *Larrun*, sare sozialak...) trebe erabiltzen asmatzen dugun. Horiek baitira ARGIA hainbeste urtean aktibo mantendu duten galderak: ez hainbeste zenbat... baizik eta zer egin eta nolakoa. ■

*Argia Sarietako hitzaldi osoa
www.argia.eus-en.*

Ezker-eskuin eta goitik behera: Nekane Zinkunegi *Zebrabidea*-ko gidaria Aitor Abaroa eta Ander Perez kolaboratzaileekin; euskal hedabideetako kazetariak Herriko Bozen jarraipena egiten irratian eta telebistarako; Nagore Uriarte *IDEMtitateak* saioko aurkezlea; Xabier Sagardia *Entzun!* urtekariako zuzendaria azken urtekariekin; proiektuari babesa ematera hurbildutako jende andana Aiaraldea Komunikazio Leihoaren aurkezpen ekitaldian; Iaz Durango eta Iruñea artean egindako giza katea.

Ahots txikien bozgorailu

Txikiak iduri dezakete lan esparruek, ezkutuan utzi nahi diren nortasunek, hizkuntza eremuek, herritarren pausoek nahiz komunitateek. Baina gutxiengoaren eremuan ibiltzea ez da galera eta gauza txikiei handitasuna aitortu behar zaie *Entzun!* aldizkariak, *Zebrabidea* irratsaioak, *IDEMtitateak* telebista saioak, Iparraldeko euskarazko hedabideek, Gure Esku Dagok eta Aiaraldeko Komunikazio Leihoak erakutsi dutenez.

| IURE EIZAGIRRE |

PRENTSA IDATZIA

Entzun! urtekaria

KRISI ekonomikoari, musika kontsumo ohitura berriei, interneten hazkunderari eta paperaren gainbeherari egokitu zaio *Entzun!* aldizkaria, eta paperezko bihilabetekaria urtekari da gaur egun. Mima mantendu dute ordea, Xabier Sagardia zuzendariaren hitzetan: “Ateratzen genuen ale bakarria berezia izatea nahi genuen”. Horretarako ezaugarriak ditu: liburu formatua, 144 orrialde eta musika disko osagarria, “urtean gertatutakoaren lagin txiki bat”.

Argitalpenaren zain dauden irakurle fidelak ditu urtekariek: “Esango nuke jendeak egiten duguna eza-gutu eta baloratzen duela”. Horrek eta musikarako zaletasunak jarraitze-ra bultzatzen ditu: “Urtez urte bizi

gara eta ez dugu harago begiratzen. Asmoa honi eustea da eta uste dugu euskal prentsan produktu espezializatuak egotea, nahiz txikiak izan, oso garrantzitsua dela”.

IRRATIA

Zebrabidea

URTEETAKO ibilbideak aldaketak dakartza eta Hala Bedi irratia sortutako *Zebrabidea* irratsaioaren azkenak joan den ikasturte amaieratik hona etorri dira: Arrosa Sarean erreferentzial bihurtu da eta ahots bakarria du gidari, Nekane Zinkunegi.

Bere ahotsa ez da entzuten den bakarria ordea, Arrosa Sareko kideek proposamenak egin eta *Zebrabidea*-n parte har dezakete. “Beraiek aipatzen dituzten gaiak

gero beste ikuspegi batetik jorratzen dira eta elkarriketarako gaiak izan daitezke. Eta kolaborazioekin berdin”, dio Zinkunegik.

Gainera, “interes orokorrekoa izan arren, isilean gelditzen diren gai txikiei lekua egiten saiatzen gara magazinean”.

IKUS-ENTZUNEZKOAK

IDEMtitateak saioa, Hamaika Telebista

BI ARRAZOI zituen Nagore Uriarte aurkezleak *IDEMtitateak* gisako programa bat proposatzeko: elkarriketarako egiterakoan sumatzen zuen emakumeen falta eta berdintasunarekin lotutako saio bat egiteko gogoia. Telebistan emakumeen hutsuneaz aritzean ez du kazetarien

erantzukizuna ezkutatzan: “Beharbada guk ere erreferentzialtasun falta dugu eta gizon gehiago ikusten ditugu, beraien ikerketak, lanak... Beti jotzen dugu eurengana adituak behar ditugunean”. Emakume adituak topatzean ezezkoa ere esan diote: “Erantzuten zidaten eurak ez zirela adituak, nahiz eta tesiak eta artikulak zituzten idatzita. Konfiantza falta nabaritzen nuen”.

IDEMtitateak saioan emakumeak jarri ditu hizketan Uriartek, hainbat gizon ere bai, emakumea eta kartzelaz, etxeko langileen errealitateaz eta genero rolez gaztetxe eta gune autogestionatuetan, besteak beste. “Indartu nahi izan den ideia da, gonbidatuek ere askotan errepikatzen zutena, ez direla emakumeak euren gaiez hizketan, baizik eta emakumeak denonak diren gaiez hitz egiten”.

INTERNET

[Iparraldeko euskal hedabideen hauteskundeetako jarraipena](#)

IPAR EUSKAL HERRIKO euskararen egoera zaila ikusita elkarlanera jo dute euskal komunikabideek, eta Euskal Irratiak, Kanaldude, Kazeta, *Ipar Euskal Herriko Hitza* eta *Herria* batera aritzea iazko herriko bozez informatzen “bide horretan egindako beste urrats bat” izan zen, Euskal Irratiak-eko Jose Luis Aizpururen esanetan.

Euskarri ezberdinei esker eremu zabalagora heldu ziren: “Hego Euskal Herritik ere mezu ugari jaso genituen eta horrek erakusten du, teknologia berriekin, mugak gaindi daitezkeela”.

Hedabide nagusiak ere elkarlanean aritzen dira hauteskunde kanpainan, baina euskarazkoek, “herritarrek bultzaturikoak izanik”, beste helburu batzuk dituzte: kostaldea eta barnealdea uztartzea, herri txikienetako emaitzak ematea edo hautagai guztiei hitza ematea. Hori dute erronka orain prestatzen ari diren departamenduetako hauteskundeetan ere.

SUSTAPEN EKINTZA

Gure Esku Dago

EUSKALDUNEN gogoan geratuko da 2014ko ekainaren 8a, erabakitzeko eskubidea aldarrikatuz 150.000 pertsonen Durango eta Iruñea elkartu zituztenekoa.

Ainhoa Mendibil Gure Esku Dago-ko komunikazio arduranaren ustez, komunikazio estrategiez harago, norbanakoen harremanek eragin zuten jende olde hura. Baina bideoklipak “komunikatiboki” izandako eragina ere azpimarratu du: “Dinamika martxan jarri zen momentutik hartu zuten parte Euskal Herriko musikari ezagun ugari. Gure filosofia letran, musikan eta egiteko moduan txertatu zen: pertsona ezberdin pila, batzuk aurretik elkarrekin jardunak, besteak ez, eta denak batera”.

MEREZIMENDUZKO SARIA

Aiaraldea Komunikazio Leihoa

KOMUNITATEAREN borondateetik sortua, webgune batetik abiatu eta zabaltzea lortu du Aiaraldea Komunikazio Leihok 2010etik hona. Profesional eta boluntarioen lana uztartu eta egun, irratia, papereko hamaboskaria eta mugikorretarako aplikazioa ere baditu, baita inoiz bazterrean utzi ez duen komunitateari begirako proiektuak ere.

Iaz abiatutako Aiaraldea Herri Elkargoari forma ematea da horietako bat. “Ez da bakarrik komunikabideak sustatzeko zer-bait baizik eta euskarazko komunikazio jarduna eta komunitatea eraikitzeak elkargune bat”, azaldu du Gartzten Garaioak.

Inguruarekiko harreman estu hori komunikazio egitasmoaren izaeran ere nabari da, izan ere, “Aiaraldea eskualde politikoan bost herri bakarrik daude: Laudio, Amurrio, Aiara, Artziniega eta Okondo. Errealitate horrek ez dio erantzuten errealitate soziologikori eta guk Bizkaiko beste lau herri ere sartzen ditugu gure proiektuan: Urduña, Orozko, Arrankudiaga-Zollo eta Arakaldo”.

BARAKALDO ANTZOKIA
OTSAILAK 7 • 17:00

**GEREZIEN
DENBORA
PASTORALA**

**BAIONAKO LANGILEEN HISTORIA
AZALTZEN DUEN HERRI ANTZERKIA**

SARRERA SOILIK 12€-15€:
www.teatrobarakaldo.com

EGUN OSORAKO BONOIA 25€:
+ BISITA GIDATUAK
+ BAZKARIA
+ PASTORALA
BARAKALDO ANTZOKIAN

INFO+
TEL 615 767 448
WWW.TOPATOUR.EUS

ANTOLATZAILEAK:
topatour euskal kultura protagonista **EZKANDRAI**

BABESLEAK:

REGION
EUSKO JAURLARITZA GOBERNUA VASCO
AQUITAINE
BAYONNE
Barakaldo CIUDAD VIEJA

Bilbao
Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitatea
Mikail Laboa Katedra
eke-icb
zenbat gara elkartea

Erloju atomikoak dio: hiru minutura gaude kataklismotik

2015ean handitu egin dira mundua hondamendira iristeko aukerak: klimaren aldaketa geldiezin, arma nuklearren modernizazioa, arsenal atomikoen sakabanatzea... Agintariei eta herritarrei ohartarazteko, Atomic Scientist zientzialari taldeak bi minutuz aurreratu du “Doomsday Clock” famatua: hiru minutu geratzen zaizkigu ernatzeko.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

AZKEN JUIZIOAREN ORDULARIA DA, “Doomsday Clock”, eta gizakiok munduaren akaberarako bidean barnatzen ala hartatik urruntzen ari garen azaltzeko asmatu zuten AEBetan gai nuklearretan adituak diren zientzialari nagusiek. Urtarrilaren 22an alarma zabaldu dute, ordularia gauerdiko hamabiak bost gutxitik hiru gutxira aurreratuz: historian oso gutxitan bezain hurbil omen gaude azken *debacle* handitik.

ARGIAko orriotan bertan “*Azken juiziorako bost minutu falta, diote zientzialari atomikoek*” titulatu genuen 2009ko ekainean, eta “*Zazpi minutu falta dira, dio erloju atomikoak*” 2003ko ekainean. Hamabi urte geroago, planetak gaur ezagutzen dugun itxuran biziraun dezan zientzialariek arriskuak nola handitzen ikusi dituzten seinale.

Paradoxikoki, munduko lehen bonba atomikoa asmatzen jardundako zientzialariek, AEBetako Gobernuaren *Manhattan Project* famatuan aritutakoek, sortu zuten 1945ean *Bulletin of the Atomic Scientists*, zientzialari atomikoen agerkaria. Bi urte beranduago aurkeztu zioten publiko zabalari “Doomsday Clock”, Azken Juizioaren Ordularia.

18 aldiz aldatu dizkiote orratzak. Hondamendia hurbilen 1953an ikusi zuten, Gerra Hotzaren berorean. Aldiz, unerik lasaiena zien-

tzialariontzako 1991n gertatu zen, Berlingo harresia erori eta Sobiet Batasuna hondoratu zenean. Ziu-rrerik une hartako pozean ez ziren ohartu munduaren aldaketa geopolitiko sakon hark bere baitan zermatzala ondorengo garaietako lis-
karren haziak. Oraingoan.

1947tik erlojuak irudikatu ditu gauerdirako falta diren minutuak, hau da, katastrofe nuklearrera iritsi artekoak. Zientzialariok jabetuak ziren AEBek lehen bonba zapartarazi ostean bere eta Sobiet Batasunaren artean hasitako lehiak une batetik bestera ekarri zezakeela giza-
kia suntsitzearainoko gerra totala.

Geroztik Atomic Scientists elkar-teak lan eskerga egin du arma nuklearren kontrolaren alde, baina gero eta gehiago joan da muturra sartzen denborarekin Lurreko jendeentzako agertu diren arrisku berrietan. Klimaren mehatxuek gain, teknologia berriek berekin ekarri dituzten arrisku orain arte ezezagunak ere aztertzen dituzte.

Buletinaren ekipoko zientziala-riek –tartean 17 nobel saridun direla– erabakitzen dute gizadiaren eguna betirako amatzeko gehiago ala gutxiago falta den. Zergatik deli-beratu dute minutuen orratzak bost gutxitik hiru gutxira hurbiltzea?

Kazetarien aurrean ordulariaren orratzak mugitzeko ekitaldian

Cliff Owenek egin eta *The Columbianek* hedatutako argazkian, *Bulletin of the Atomic Scientist*seko Sivan Kartha eta Richard Somerville prentsaren aurrean, “Azken Juizioaren Ordularia” bi minutuz aurreratzeko, hondamendi totala irudikatzen duen gau erdirako bost minutu ez baina hiru baizik geratzen ez zaizkigula azaltzeko. Zientzialariek munduko lider eta herritar guztiei zabaltzeko aurkezturiko agiriak dio, besteren artean: “Gaur, Gerra Hotza bukatu eta 25 urtera, elkarre honetako kideok zehaztasunez aztertu dugu munduaren egoera eta ohartu gara gizadia arrisku handian dagoela. *Doomsday Clock* delakoaren orratzak gauerdiko hiru minutu gutxira aurreratu ditugu, hondamenditik 2014an baino bi minutuz gertuago gaudelako. Uneotan benetan handia da katastrofe mundiala gertatzeko probabilitatea eta hondamendi arriskua gutxitzeko behar diren ekintzak oso azkar hartu behar dira”.

honela azaldu du urtarilaren 22an buletinako zuzendari exekutibo Kennette Benedictek: “Gaur gizadiaren bizirautea bera mehatxupean jartzen dute erremeriorik jartzen ez zaion klimaren aldaketak eta arma nuklearren lehiak, berekin dakarren arsenal izugarri handien modernizatzearekin. Eta munduko liderrek horietan huts egiteak arriskuan jartzen ditu Lurreko jendeak oro”.

Buruzagiei eta herritarrei hoska

Klimaren aldaketak sortu duen arrisku itzelaz, berriz, Sivan Kartha zientzialariak esan du agintariek ez dutela urrats funtsezkorik eman, ez dutela eten beroketa eragiten duten kutsakorren alorrean eduki duten jokabide koldarra, iniziatiba ez dutela hartzen, urteotan sortutako espektatibak ez direla bete.

“Orain ezin gara harritu, beraz, emaitzez. Munduak isurtzen dituen negutegi eraginezko gasak gaur %50 gehiago dira 1990ean zirena baino. Usuriak 2000tik gaurdaino handitu dira aurreko hiru hamarkadak batuta baino gehiago. Erregai fosilak eskuratzeko azpiegituretan jarraitu dugu urtean bilioi bat dolar baino gehiago inbertitzen, eta horiei gehitu behar zaizkie erregai fosilei emandako ehunka mila milioitako diru-laguntza publikoak. Jokabide

hau aldatu dezakegu eta aldatu beharra daukagu azpikoz gain”.

Atomic Scientists elkarteko Sharon Squassonik, armen ugaritzea gelditzeko programetan aspaldiko aditua bera, aitortu du Gerra Hotzaren amaieraz geroztik halako baikortasun bat egon dela jendeen artean, arma atomikoak dauzkaten estatuak gai izango zirelakoan lehia nuklearra kontrolpean edukitzeko eta pixkanaka lortuko zutela urrun-tzez suntsiketa atomikoaren leizearen bazterretik.

Baina baikortasun hau haizeak eraman du, funtsean bi alorrotan: arma nuklearren modernizatzea sustatu dute potentzia handiek eta lehendik zeuzkaten armak desegiteko programak ahultzen utzi dituzte,

programok ia geldiarazteraino.

Squassonik salatu duenez, “nahiz eta AEBek eta Errusiak gaur ez dauzkaten dozenaka milaka arma atomiko Gerra Hotzaren garaian zeuzkaten moduan, horiek gutxitze-ko ahalegina izugarri mantsotu da azken urteotan, Krimeako krisia baino askoz lehenagotik. 2009tik 2013a bitartean Obamaren administrazioak ez du arsenaletik erretiratu 309 buru nuklear baizik”.

Arrisku larri gehiago ere izendatu dituzte “Doomsday Clock”en minutu-orratza aurreratzerakoan. Bata, argindarra sortzen duten zentral nuklearren erregaia metatzeko eta segurtatzeko sistema egokirik ez edukitzea. Bestea, hondakinok arma atomikotarako erabiltzeko

gaitasuna munduan zehar barreiatu izana, potentzia nuklear klasiko handien aldean estatu eta talde askoz gehiagoren eskuera jarritz arsenal nuklearrak.

Hirugarrenik, teknologia berriek sortutako arriskuak ere aipatu dituzte. Berrikitan Ebola birusaren erasoari aurre egiteko estatuak zein ahul jokatu duten ikusirik, zientzialariak oso kezkatuta daude biologia sintetikoaren alorrean eta zer esanik ez bioterrorismoan sortu diren arrisku itzelez.

“Doomsday Clock”en orratzak aldatuz, larrialdiaz ohartarazteko deiadar dramatikoak egin dute: “Zientziak garbi azaldu du: negutegi eraginezko gasak ez badira moztzen munduan, katastrofe klimatikoak gerta daiteke. Arma atomikoei dagokienez, batzuek arma atomiko ‘mugatuak’ deitzen dituztenek ere eragin ditzakete jendeen galera masiboak eta mundu osoko ingurumenarentzako kalte larriak. Arren erregutzen diegu [we implore] munduko lider politikoei elkarrekin egin dezatela lan, azkar erreakzionatu dezatela zorrotz gutxitzeko beroa atxikitzen duten gasen isurketa globala, bereziki karbono dioxidoarena, eta murriztu ditzatela arma atomikoen arsenalak”.

Jende arruntentzako ere badaukate deia zientzialariok: “Munduko herriarrei ere egiten diegu erregu beren buruzagiei bultza diezaieten ekitera. Mehatxua hurbiltzen ari zaio gizadi osoari. Giza-diak orain erantzun beharra dauka, oraindik astia geratzen den bitartean”. ■

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira

Xabier Letona

DANI BLANCO

Inpunitatearen amaieraren hasiera

“**ERDITU** zen amak ere ez du ezagutuko kutxa hau” aipatu omen zuen Enrique Goñik 2002an CAN zuzentzera heldu zenean. Orduan Miguel Sanz zen Nafarroako Gobernuako lehendakari eta baita CANeko administrazio kontseiluko lehendakari ere; berak ekarri zuen Goñi, zortzi urtez Nafarroako gizon botere-suenetakoa izan zena. Yolanda Barcina ere giltzarri izan da prozesu honetan, Iruñeko alkate izendatu ondoren CANeko kontrol batzordearen burua izan zelako eta Gobernuako lehendakari-tzara iritsi zenean, administrazio kontseiluko lehendakari. Haiekin desagertu zen Nafarroako Kutxa.

Desagertu ez, esan zuen Goñik Legebiltzarrean egindako agerraldian, baina gaur egun Caixabankeko akzioen %1 besterik ez da. Caixabank 2012an Banca Cívica erosi zuenean —talde horren barruan zegoen CAN Caja Burgos, Caja Canarias eta Caja Solekin batera— bere balioa 200-300 milioi euro artekoa zen. 2010ean CANek 1.300 milioitan baloratzen zuen bere burua, baina 2012an Banca Cívica baten boterea banatzeko egindako auditoria batek 408 milioi euroko balioa eman zion. Eta azkenean 200-300 milioi eurotan saldu zen. Gaur egun Caixabanken dituen %1eko akzio multzo horren ekintza soziala bideratzen duen banku fundazioa da. Banca Cívicarekin bat egin aurretik Nafarroako aurrezkien %50 biltzen zuen. “Finantza erakunde moduan existitzen duela esatea eufemismo hutsa da”, erantzun zuen Lorenzo Riezuk, Goñiren aurretik CANeko zuzendari izan zenak.

Ez dela desagertu, kutxaren egoera bizi izan den finantza tsu-

namiaren ondorio dela defenditzen dute CANeko arduradun ohiek eta UPNk. Haren azken 10 urteetako kudeaketan, ordea, handikeria, ustelkeria eta kudeaketa txarraren zantzu gehiegi pilatzen dira, neurri sinesgaitzetara iristeraino.

*Sikiera Nafarroako
gizartearen aurrean
CANen desagerpenean
UPNk duen
erantzukizun politikoa
argi geratuko balitz...*

2003-AN CANek 240 bulego zituen eta 2010ean 510. Bulego zabalkunde zoroari ekin zion Enrique Goñik eta prozesu horretan gutxienez 400 bat milioi euro inbertitu zirela diote ikerketek. Nafarroan, EAEn, Espainian eta atzerrian zabaldu ziren bulego horiek. Kasurik berezietakoa AEBeko Washingtongo bulegoa izan zen, milioiak inbertitu ziren berau zabaltzeko eta azkenean ez zuen lortu AEBeko banku agintaritzaren jarduteko baimenik ere.

CANek parte hartzen zuen enpresetako kudeaketan ere milioi euro asko galdu ziren. Goñi zuzendaritzara iritsi ondoren 300 bat aurrejubilazio gauzatu ziren —180 milioi euroko kostuarekin—, baina 1.000 bat kontratazio berri egin ziren. Politikari eta zuzendaritza karguetan milioika euro xahutu ziren dieta, opari eta soldata itzeletan. Espainiako Auzitegi Nazionala oraindik ikertzen ari da Goñi bera eta Miguel Sanzen ondasunak. Goñik 8 urtetan 10,15 milioi euro kobra-

tu zituen soldatetan eta beste 2 milioi euro pentsio funts batean... 2002-2012ko epean CANen izandako eskandaluen zerrenda amai-gabea da.

Hori guztia ikertu behar du orain Nafarroako Legebiltzarreko ikerketa batzordeak. Martxoaren erdira arte du horretarako epea eta akaso hil horren bukaera arte luzatuko da bere lana. Lehenik talde parlamentarioek eskatutako txosten mendia aztertu beharko du eta ondoren CANeko agintari eta arduradunen agerpen desfilea izango da. Nekez pentsa daiteke ikerketa denbora honetan dena argitu daitekeenik eta horregatik, logikoena litzateke hurrengo legealdian ere Legebiltzarrak ikerketarekin jarraitzea. Maiatzeko foru hauteskundeetarako emaitzek erabakiko dute hori posible den ala ez.

Ikerketaren zati handi bat, dena den, egina dago dagoeneko eta publikoa da, 2013an Kontuz elkar-tearen salaketa eta ikerketetan oinarritutako *El Banquete* liburuan argitaratua dago. Horkoak dira artikulu honetan argitaratutako datu gehienak. Alberto Gil, Aritz Intxusta eta Patxi Zamora dira ikerketa erraldoiaren egileak. Salaketa horietan oinarritu zen Mari Paz Benito epailea CANeko dieten afera ikertzerakoan. Oraingo saioan Nafarroako Legebiltzarrak hor agertzen den laurdena demostratzea lortuko balu itzela litzateke. Ez du samurra izango. Sikiera Nafarroako gizartearen aurrean CANen desagerpenean UPNk duen erantzukizun politikoa argi geratuko balitz... Inpunitatearen amaieraren hasiera litzateke. ■

ASTE HONETAKO zozketa

Argiako harpidedunentzat

Guikuri Nekazal Etxea

2 lagunentzako
bi gau jarraian

Guikuri Nekazal Etxea
Murua ARABA

www.guikuri.com

1

Donostiako Aquiriuma

4 lagunentzako
bina sarrera

Carlos Blasco de Imaz plaza, 1
Donostia GIPUZKOA

www.aquiriumss.com

2

Ekain berri

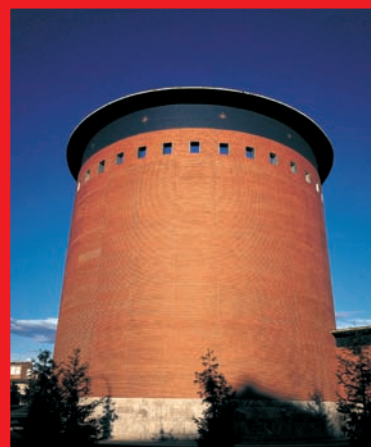
Ekainberri

3 lagunentzako
bina sarrera

Portale, 9
Zestoa GIPUZKOA

www.ekainberri.com

3

Iruñeko Planetarioa

3 lagunentzako
bina sarrera

Antso Ramirez, z/g
Iruñea NAFARROA

www.planetario.org

4

Okatxu

komikia opari

www.argia.com/denda

5

AZKEN IRABAZLEAK (2446. Argia)

LAR ZALDIK

Ander Epelde Ezenarro (Soraluze)

AQUIRUMIA

Karmen Alvarez Yagiie (Donostia)
Blanca Lopez Garcia (Gabiria)
Eugenio Elortza Izeta (Segura)
Patxi Xabier Gonzalez Sanz (Gasteiz)

EKAINBERRI

Unai Bergaretxe Leibar (Arrasate)
Jokin Ginea Kortajarena (Galdakao)
Alazne Garmendia Txurio (Oartzun)

NEVERMIND TREE

Javier Duoandikoetxea (Arrigorriaga)
Jose Jabier Iraeta Arsuaga (Zaldibia)
Justo Ezenarro Mugaguren (Bilbo)
Edurne Zuazabeitia Olabe (Gasteiz)
Jose Felix Zamakona Aranguren (Markina-Xemein)

ERLEA

Josune Arandia Belaustegi (Lemoa)

* Bisitaldietarako epea: Bi hilabete

PARTE HARTZEKO

Astelehenetik ostiralera 08:00-15:30

Tel: 943 37 15 45 • guinea@argia.eus

www.argia.eus/guinea

ginea

argia

PRESTAZIO SOZIALEK

bazterkeriarik gabeko gizartea bermatzen dute. Une edo egoera bereziei aurre egiteko ekintza solidarioak dira. **Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak** hainbat politika garatzen ditu premia horiek estaltzeko.

**ELKARTURIK ZURE PREMIEI
HOBETO ERANTZUTEKO**

PERTSONA HELBURU

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

